

I Maka

Na Tarae tai Jone Paputaiso

(Matiu 3.1-12; Luke 3.1-18; Jone 1.19-28)

¹ Api sa na popodalaina na nongoro jongana na veveina i Jisu Karisito, na Tuna na Tamasa.

² Na paranga tana Tamasa sa takuti pa kukuti tai Aisea na tinoni kokorotai sa pira sau,

<<Mu vainongoro!

Ara mana garunu laonia pa moemu ao sa na qua tinoni pogoso nongoro.

Isa sa mina vatana vanigo na soana ao.

³ Kai ovoeve sa korapa kukuku pa qega, pira sau,

<Agou mu vatanai na soana tana Bangara.

Mu vaemese vania na soana isa,> sau,>> sau si Aisea.

⁴ Ego ko i Jone sa na tinoni pogoso nongoro sa koko lame vei pa qega ko sa kole taraenia isa sa na veveina ira na tinoni mai gabala beto mai paputaiso ko na Tamasa mi taleosoniria na dia sela sauniria.

⁵ Poni ira doru pa vailivutaina pa Jiudia beto ira doru pa Jerusalema sa qai vovotu lao tana, ko qai ule votuniria na dia sela ko isa sa paputaisoria pa leo pie Jodani.

⁶ Ego ko i Jone sa sa vasaea na poko vurungu kameli, na beleti sa doko livutunia na sisikirina, beto na kupo beto na muji pirudi na ona tetekuna.

1:2 Malakai 3.1; Mati 11.10; Luke 1.76; 7.27. **1:3** Aisea 40.3; Jone 1.23.

⁷ Ko na nongoro sa kole taraenia isa sa pira sau, <<Pa liguqu ara mina tuti lame sa kai tinoni isa sa poreveveina jolanisiu ara. Ara qa ikete jola ko nake padaqu mana ovoro gore ruvata vania na pikona na ona sadolo sisa.

⁸ Ara qa paputaisonigou na kolo sagou, ba isa tu mekana sa mina paputaisonigou na Gagala Tabuna,>> sau si Jone.

*I Jisu sa Tapaputaiso beto sa Tatotoke
(Matiu 3.13-4.11; Luke 3.21-22; 4.1-13)*

⁹ Pa totooso tugu isa i Jisu sa sa kamu koko vei pa gugusu pa Nazareti pa Qalili ko sa lame tapaputaiso tai Jone pa Jodani.

¹⁰ Ko isa tugu sa iolo votu isa pa kolo sa sa batia isa sa na oka sa revanga beto na Gagala Tabuna sa igoro lagere vei kai kuru kavu tana.

¹¹ Beto kai ovovele sa votu lagere vei pa noka, pira sau, <<Ao sa na Tuqu qa roroqu vivitigigo ara. Ao sa qa qera jolanigo ara,>> sau.

¹² Ko pa liguna tugu isa, sa sa toni votu laonia pa qega na Gagala Tabuna si Jisu.

¹³ Ko ka madengavuluputa rane sa sa kole to-tokea i Setani pa qega sisa. Isa sa kole suvere tavitiria sira na manugu piru mamade nenedi, beto ko ira na mateana qai kopu vatalenia sisa.

*Na Popodalaina na Roiti ti Jisu
(Matiu 4.12-17; Luke 4.14-15)*

¹⁴ Ego pa liguna sa tapiu si Jone, sa sa tomea i Jisu sa na ia pa Qalili ko sa kole taraenia isa sa na nongoro jongana na veveina na Tamasa,

¹⁵ pira sau, <<Sa okoto gu sa na totooso beto mi toga gu sau sa na binangara tana Tamasa. Mu

gabala agou ko mu vasosotoa sa na nongoro jongana,>> sauniria.

*I Jisu sa Kukuria ira ka Made Tinoni Abu
(Matiu 4.18-22; Luke 5.1-11)*

¹⁶ Ego tonai sa korapa popoana pa keketaina na ovuku pa Qalili si Jisu, sa sa batiria sira Saimone beto i Aduru na tasina marene. Qai korapa vaqaradia pa ovuku sira, ura na tino abu sira karu.

¹⁷ Poni sa kukuria i Jisu sira karu, pira sauniria, <<Mei, lame! Tutisiu, ko ma roitinigou na tinoni abu tinoni,>> sauniria.

¹⁸ Poni totonai tugu qai turu loa pale gu ira karu sa na dia vaqara, ko qai lao tutiadia si Jisu.

¹⁹ Ko tonai sa rerege rijo lao gu mule iqona, sa sa batiria gu mule sira Jekopi beto i Jone, kao tamatasi tuna i Zebeti, qai korapa tuvaka dia vaqara pa leo dia koaka.

²⁰ Totonai tugu sa kukuria i Jisu sira karu. Poni qai turu loa pale ira karu pa koaka sa na tamadi i Zebeti beto ira na dia tinoni roiti ko qai tutiadia gu si Jisu.

*Na Tomate Ikikerena sa Taiju Pale
(Luke 4.31-37)*

²¹ Ego sa lao pa gugusu pa Kepaniami si Jisu beto ko ira na ona sepele. Ko tonai sa kamua sa na rane Minere poni si Jisu sa lao tome pa ruma vavaikamuna ko sa podalai vaivagigalai.

²² Ko qai gabara betonia ira na tinoni sa na vaivagigalai tana, ura isa sake vavaivagigalai vei ira qai vaivagigalainia na Vavanau, goto sa vavaivagigalai vei na tinoni sa poreona neqi.

²³ Na totošo tugu isa sa korapa suvereona pa leona ruma vavaikamuna isa sa kai tinoni sa kolea na gagala ikerena ko sa lukana uui, pira sau,

²⁴ <<Na sa na mua ginugua tamigei sa ao Jisu pa Nazareti? Qu lame ko mu piaragei agei qugu? Ara qa gigilagoqua sao! Ao sa na Liosona tana Tamasa!>> sau.

²⁵ Poni sa tokea i Jisu sa na gagala ikerena api, pira saunia, <<Mu noso ko mu votu riu tana tinoni ina,>> saunia.

²⁶ Poni sa lao tu na gagala ikerena ko sa tuaria ko sa aru vivitigi palea sa na tinoni isa, beto sa uui viva beto sa votu taloa riu.

²⁷ Poni qai gabara vivitigi sira doru tinoni ko qai vaigua mekadi, pira qarigu, <<Na sa sa pu vei pira? Na vaivagigalai koregana sa tavitia na neqi sa api! Ko ira na gagala ikeredi sa iju paleniria ba qai nongoria tu ko qai vatabea tu!>> qarigu sira.

²⁸ Ko na nongorona na roiti ti Jisu sa sake ruavo tu tapiara rerege doru eqa pa vailivutaina pa Qalili.

*I Jisu sa Salanaria soku Tinoni
(Matiu 8.14-17; Luke 4.38-41)*

²⁹ Isa tugu qai votu taloa pa ruma vavaikamuna, poni sa i Jisu beto ira Jekopi beto i Jone qai rerege vatuvisi lao pa ruma tadiria Saimone i Aduru.

³⁰ Na qoele roana i Saimone sa mangini na tinina, ko sa korapa kole pa lovuu. Isa tugu sa kamu i Jisu sa qai ule vania gu isa sa na veveina na moona na qoele api.

³¹ Poni sa lame arua sa na limana, ko sa bako vatatakolea. Poni sa taloa tana qoele sa na mo

mangini, ko isa tugu sa vatana vaniria sa na tetekuna sira.

³² Ego ko totonai sa gore na vevelu tonai sa koni suvu sa na tapo, poni sa qai totoni kamuniria tana sira doru tinoni momoodi beto ko ira sa tomeria na tomate ikikeredi.

³³ Ko na minete tinoni lavata pa gugusu isa sa qai vavaikamu pa atakamanana na ruma isa.

³⁴ Ko sa salanaria i Jisu sira na tinoni sa rajaria na okokoto mo, beto sa iju votu paleniria isa sira doru tomate ikikeredi. Sake vamalumuria isa sira na tomate ikikeredi pira ko bai pojai kaki paranga, ura qai gigilaidia ira na tomate sisa.

*I Jisu sa Tarae pa Qalili
(Luke 4.42-44)*

³⁵ Na vuvugei rorodomo totonai sa ogoro kabere na eqa sa dorava ko sa votu taloa lao pa kai ia kaloina si Jisu ko ketakoi sa kole vavaraona.

³⁶ Totonai sa i Saimone beto ira kaki ona baere sa qai nyaqo tututia sisa.

³⁷ Ko totonai qai batia sisa poni sa pira qarigunia, <<Ira doru qai korapa doro nyanyaqogo sao,>> qarigunia.

³⁸ Ba pira sauniria i Jisu sira, <<Aria ko ta jola lao pa kaki gugusu pata lao lana ko ara ma tarae mule ketakoi, ura isa sa qa lamenia ara,>> sauniria.

³⁹ Ko sa lekogoria isa sa doru eqa pa Qalili, ko sa tarae pa dia ruma vavaikamuna beto sa iju vovotu paleniria isa sira doru tomate ikikeredi qai kole tadira na tinoni.

*I Jisu sa Salania kai Tinoni Popoquna
(Matiu 8.1-4; Luke 5.12-16)*

⁴⁰ Kai tinoni sa popoqu sa sa lame ti Jisu, ko sa toqo sori tutunguna pa moena isa ko sa tepa totokai si Jisu, pira sau, <<Vei bu malumu sao, sa muna boka valiososiu gu sara,>> sau.

⁴¹ Sa roroqu vivitigia i Jisu sa na tinoni api, ko sa kaqamania na limana ko sa ulia sisa, beto pira saunia, <<Ara qa malumu gu, ko mu lioso tu sao,>> sau si Jisu.

⁴² Na totošo tugu isa sa tataloso valioso sa na popoqu ko sa lioso sisa.

⁴³ Pa liguna isa sa i Jisu sa vania na vavanau neneqina beto sa garunu variua sisa.

⁴⁴ Pira sa vavanau veinia i Jisu sisa, <<Munake isongo vavakatonía ao tana kai goto tinoni sa na veveina api. Goto mu lao mekamu ko mi doro vilotigo na iama beto mu valaoa na mua vavakukuvu vuvulasa sa vaigarununia i Mosese, ko ira doru tinoni mai vasosotoa sa ao qu tei tavalioso tu,>> saunia.

⁴⁵ Ba isa tugu sa taloa riu sa na tinoni api, sa sa podalai vevelania gu beto sa valekogia gu isa sa na nongoro api. Sa jola sosoto sa na vavakato tana tinoni api ko i Jisu sake boka rerege vakakabere lao pa gugusu, goto sa suvere vakaloiona tu pa peguruna na gugusu. Ko ira na tinoni pa doru vailivutaina ketakoi sa qai lame tana.

2

I Jisu sa Salania na Tinoni sa Mate Kale na Tina

(Matiu 9.1-8; Luke 5.17-26)

¹ Ego sa jola gu ka vivisa rane tonai sa mule lao ligu pa Kepaniami si Jisu, poni sa qaike ruavo tugu

nongoronia ira na tinoni sa isa sa tei korapa tu pa ruma qarigu.

² Qai kubo jola sira na tinoni qai vaikamu ko kepore tugu sa kai rora bi kole ko sa jutu lao tu pa moena na atakamana, ko ketakoi sa kole vavakatonian i Jisu sa na paranga.

³ Totonai tugu sa qai pogoso kamunia ira ka made sa kai tinoni sa mate kai kale kobu tinina ko sake boka rerege.

⁴ Ba qaike boka pogoso laonia tana ira sa na tinoni api ura sa pugelia na tinoni sa na leo ruma. Ko qai kesa ko qai kakelia tu sa na arena na ruma pa totona sosoto i Jisu. Ko sa korapa tugu koleona pa nona lovu sa qai vasikulu goreana sa na tinoni isa.

⁵ Tonai sa batia i Jisu sa na koi vei lavatana na rarange tadira poni sa paranga laoa isa sa na tinoni sa mate kai kobu tinina, pira saunia, <<Tuqu, qai tei taleoso tu sira na mua sela,>> saunia.

⁶ Ba ira kaki qai vaivagigalainia na Vavanau sa qai korapa togo tata ketakoi ko qai kole vaiperania pa bulodi sa pira qarigu,

⁷ <<Ai sa vei ko sa paranga vei tu inara sa na tinoni api? Sa vamoroania na Tamasa sa na tinoni ina! Ura mekana gu na Tamasa sa sa boka taleosonia sa na sela!>> qarigu sira.

⁸ Ba sa tei gigilaiona tu i Jisu pa totona isa sa isa vei qai kole vaiperania ira pa bulodi, ko sa paranga laoria isa sira, pira sauniria, <<Ai sa vei ko qu vaiperania tu pa bulomiu agou sa aipira?

⁹ Ai ira karu paranga pira sa sa munyalana ko bi paranga laonia tinoni sa mate kai kale tinina ina? <Qai tei taleoso tu sira na mua sela,> biunia?

Ba, <Mu turu, mu teku pogosia na mua lovu ko mu rerege!> biunia tu?

¹⁰ Ba vei ko mu soni gigilai agou sa na Tuna na Tinoni sa poreona neqi ko mina taleosoniria sira na sela pa peso sa pira ropi ma roiti vei sara,>> sau. Ko sa paranga laoa sa na tinoni sa mate kai kale tinina,

¹¹ pira saunia, <<Ma pojanigo ara sao: turu, mu teku pogosia na mua lovu ko mu mule laomua pa mua ruma,>> saunia.

¹² Pa toতোসো তুগু ইসা সা তুরু, সা তেకు পগোসিয়া না ওনা লোবু কো সা বোতু রীওনা পা মোএডি ইরা দোরু সা না তিনোনি ইসা. কো ক়াই গাবারা বোতু সীরা দোরু বোতু ক়াই বারাসাএয়া ইরা সা না টামাসা, পীরা ক়ারিগু, <<সা ওগোরো তাবাতা তাদাগিতা সা ক়াই সাকাসাবা বেবৈ অপি!>> ক়ারিগু.

*I Jisu Sa Kukua I Livai
(Matiu 9.9-13; Luke 5.27-31)*

¹³ Ego i Jisu sa gore ligu lao pa poanana pa ovuku Qalili ko ira na minete tinoni qai lame vavaikamunia, ko isa sa kole vagigalairia.

¹⁴ Tonai sa korapa rerege jola si Jisu, sa sa batia si Livai na tuna i Alepiasi, sa korapa toqona pa ruma teteku takisina. Poni sa paranga laoia i Jisu sisa, pira saunia, <<Mei tutisiu,>> saunia. Poni sa turu ko sa tutiaona tugu i Jisu sisa.

¹⁵ Ko tonai sa korapa togo tetekuona pa ruma tai Livai si Jisu, sa soku sira na tinoni teteku takisi beto ira na tinoni seladi sa qai kole togo tavitia si Jisu beto ira na ona sepele. Ura na motadi sira qai tututia i Jisu.

¹⁶ Ira na Parese qai vaivagigalainia na Vavanau sa qai korapa tugu ketakoi. Ko tonai qai batia si Jisu sa korapa teteku tavitiria sira na tinoni seladi beto ira na tinoni teteku takisi, poni sa qai nanasaria sira nona sepele, pira qarigu, <<Ai sa vei ko sa teteku tavitiria tu ira na tinoni teteku takisi beto ira na tinoni seladi sa na tinoni api?>> qarigu.

¹⁷ Tonai sa nongoro vairia i Jisu sira poni sa pira sauniria, <<Ira na tinoni toa vataledi sa qaike nyaqoa sa na tinoni vaisalana, goto ira tu na tinoni moodi. Ara qake lame ko ma kukuria ira na tinoni tuvisidi qau, goto ira tu na tinoni seladi,>> sauniria.

Na Nanasana na Tatabu Gagani
(*Matiu 9.14-17; Luke 5.33-39*)

¹⁸ Ego ira na sepele tai Jone beto ira na Parese sa qai tatabu gagani. Ko ira na tinoni sa qai lame ko qai nanasia si Jisu, pira qarigunia, <<Ai sa vei ko ira na sepele tai Jone beto ira na sepele tadira na Parese sa qai tatabu gagani, goto ira na sepele tamu sa qaike tatabu gagani tu?>> qarigunia.

¹⁹ Poni sa oe laoria i Jisu sira, pira sauniria, <<Ai sa vei, ira na tinoni tasorudi mai somanania na vavolo vaialava sa kode mai boka tatabu gagani tonai mina korapa suvere tavitiriaona sa na marene sa vaialava? Dai! Tonai qai korapa suvere tavitia ira sa na tinoni sa koni vaialava api sa maike boka tatabu gagani sira.

²⁰ Ba sa korapa lame sa na rane tonai mina tateku variu sa na marene sa vaialava api. Ko pa liguna tu isa sa mai tatabu gagani sira.

²¹ Kepore sa kai tinoni sa tekua sa kai rikata poko koregana ko sa tuvakaniana na poko leluna. Ura vei mina roiti vei isa, poni sa na rikata koregana mina pijoko ko mina bako rikatia sa na poko leluna, ko na taraqama ikerena jola mutu sa sa mina taroiti.

²² Beto kepore sa kai tinoni sa toto laoni vaini koregana sa na tototona leluna. Ura vei mina roiti vei isa, poni sa na vaini koregana sa kode mina pujaka pokatia sa na tototona leluna, ko mai ikere vaitakoi sa na vaini beto na tototona. Goto na vaini koregana sa sa toto laonia pa tototona koregana tugu,>> sau si Jisu.

*Na Nanasana na Rane Minere
(Matiu 12.1-8; Luke 6.1-5)*

²³ Pana kai rane Minere totonai sa rerege lao vei pa korapa inuma vuiti si Jisu, poni sa qai podalai ravusu tekugadia kiko vuiti sira nona sepele.

²⁴ Poni qai paranga sira na Parese, pira qarigunia, <<Doro, ai sa vei ko qai roitinia tu pa rane Minere ira na sepele tamu sa na roiti sake tavamalumu pana Vavanau?>> qarigunia.

²⁵ Poni sa oeria i Jisu sira, pira sau, <<Ai vei, qu ogoro tu tiro vakaberia agou sa isa vei sa roitinia i Devita beto ira nona tinoni tonai sa keporenian na gagani ko qai burana vaivasevi?

²⁶ Pana totooso sa korapa kuta iama lavata i Abiata, sa sa tomea i Devita sa na ruma tana Tamasa ko sa tekua isa sa na bereti madina ko sa gania. Na vavanauna na bereti madina isa sa mekadi gu ira na iama sa qai tavamalumunia ko mai boka tekua sisa. Ba i Devita sa tekua tu beto sa ianiria mutugu vei sira na ona tinoni,>> sau.

²⁷ Beto pira sauniria, <<Na rane Minere sa sa taroiti vania na tinoni, nake tinoni sa sa taroiti vania na rane Minere.

²⁸ Ko na Tuna na Tinoni sa na bangarana tugu vei na rane Minere,>> sau si Jisu.

3

Na Tinoni sa Raiqo Kai Kale Limana (Matiu 12.9-14; Luke 6.6-11)

¹ Ego tonai sa lao mule pa ruma vavaikamuna si Jisu, sa sa korapa ketakoi sa kai tinoni sa raiqo kai kale limana.

² Ko ira kaki tinoni qai kole dodoro kopunia si Jisu ko vei mina salania na rane Minere sa na tinoni alepi poni sa mai jutunia sa sela sisa marigunia qarigu.

³ Sa paranga laoa i Jisu sa na tinoni sa raiqo na limana, pira saunia, <<Mei, mu turu sale pa momoe,>> sau sisa.

⁴ Beto sa nanasa laoria i Jisu sira na tinoni, pira sauniria, <<Na sa sa tavamalumu pana Vavanau ko mina boka taroiti pa rane Minere? Na roiti vajonga, ba na roiti vivikere? Na aloa na toa tana tinoni, ba na vamatea?>> sauniria.

Ba qaike vagala.

⁵ Ego ko sa doro vailivutainiria tagigigiriniria i Jisu sira beto sa takulanga tugu vei ura sa patu na bulodi. Beto sa paranga laoa sa na tinoni api, pira saunia, <<Mu radonia na limamu,>> saunia.

Ko sa varadonia sau poni sa jonga ligu sa na limana.

⁶ Isa tugu qai taloa pa ruma vavaikamuna sira na Parese, sa qai sisiqarai lao kamuria sira qai

sosoria i Herodi ko qai mekarai vaingodo roroqu ko mai vamatea si Jisu qarigu.

Na Vaikamu Lavata pa Qalili

⁷ Ego ko i Jisu beto ira na ona sepele sa qai taloa riu veidia pa ovuku pa Qalili, ko kai minete tinoni lavata sa qai tuti koko vei pa Qalili, pa Jiudia,

⁸ pa Jerusalema, pa Idumea, pa kai karovona pa Jodani, beto pa vailivutaidi pa Turosi beto pa Sidoni. Ira doru aipira sa qai nongoroniria sira doru roiti sa roitiniria isa, ko qai vaikamu lame tana.

⁹ Ko totonai sa pojaniria i Jisu sira na ona sepele ko mai vatana vakole vania sa kai koaka sau ura qai soku jola sira na tinoni ko kita mai jupe vaia-munia ira.

¹⁰ Ura soku jola sira na tinoni sa salanaria isa ko ira na tinoni vagaurudi sa qai jujuku laoa sisa ko vei ko mai ulia sisa qarigu.

¹¹ Ira na tinoni sa koleria na gagala ikeredi ba tonai qai batia i Jisu poni sa qai vukele kole pa moena isa beto qai vevela votu, pira qarigu, <<Ao sa na Tuna na Tamasa!>> qarigu.

¹² Ba sa paranga suquturia i Jisu sira na gagala ikikeredi ko maike pojai ira sa na veveina isa sau.

I Jisu sa Vileria ira ka Manogarua Tinoni Tagarunudi

(Matiu 10.1-4; Luke 6.12-16)

¹³ Ego sa sagere sae pa kai kubo si Jisu beto sa kuku vaikamuniria sira sa nyoroguaniria ko mai tutia, ko qai vaikamu lao tana sira.

¹⁴ Ko sa vileria i Jisu sira ka manogarua beto sa giganiria na tinoni tagarunudi sira, ko mai

suvere tavitia isa beto ko mina garunu riuniria ko mai tarae sau.

¹⁵ Beto sa vaniria na neqi ko mai ijiju pale tomate ikikeredi sau.

¹⁶ Ko aipira sa na isongodi ira ka manogarua sa vileria i Jisu: i Saimone (isa sa vakukunia i Pita),

¹⁷ i Jekopi beto i Jone karu tuna i Zebeti (ira sa giganiria Boneage, na ginuana sa na tuna na paka oka),

¹⁸ i Aduru, i Pilipi, i Batolomiu, i Matiu, i Tomasi, i Jekopi na tuna i Alepiasi, i Tadaeasi, i Saimone isa perangana sa somanana talea na qavuna Romu,

¹⁹ beto ko i Jiudasi Isikarioti isa na tinoni sa gabala kanai i Jisu.

I Jisu beto i Beelizebulu

(Matiu 12.22-32; Luke 11.14-23; 12.10)

²⁰ Ego tonai sa kamu pa ruma si Jisu sa qai kamu vaitakoi tugu sira na minete tinoni ko i Jisu beto ira nona sepele sa qaike boka teku totošo ko bai tetekudia.

²¹ Totonai sa qai lame sira na turana ko mai ragata toni variua si Jisu qarigu, ura qai nongoronia sa sa tei tuturu tu sa na tinoni ina qarigu sira kaki.

²² Beto ira qai vaivagigalainia na Vavanau na lagere veidi pa Jerusalema sa qai kole popojai, pira qarigu, <<Sa kolea i Beelizebulu beto pa neqi tana na bangaradi ira na tomate sa sa boka ijiju paleria na tomate sa na tinoni api,>> qarigu.

²³ Poni sa kuku tekuria i Jisu sira qai vaivagigalainia na Vavanau ko sa vavakato vaniria na vavakato vavapada, pira sau, <<Ai vei i Setani mina boka iju variua tu si Setani mekana?

²⁴ Na binangara sa vaipipikatai mulenia mekana sa kode minake boka turu vaneqi.

²⁵ Beto na tatamana sa vaipipikatai mulenia mekana sa kode mina tajejegara.

²⁶ Ko vei i Setani mina kana mulenia mekana beto mina vaipipikatai mekana, sa minake turu vamauru sisa goto kode mina manyao gu sisa.

²⁷ Beto ko kepoire sa kai tinoni mina boka soqolo tome lao pa leo ruma tana tinoni neqina ko mina iko tekuria sa na sakasava tana vei bi oqoro piu vakole momoea mai tu sa na tinoni neqina api. Momoe sa mina piu vakolea mai tu isa sa na tinoni neqina api, beto sa mina boka iko vapuputia isa sa na sakasava pa ruma tana.

²⁸ Ma poja sosotonigou ara sagou: kode mai boka taleoso gu sa doru sela bai roitiniria ira na tinoni beto doru vamoroanana na Tamasa qai poja votuniria.

²⁹ Ba na tinoni sa vamoroania na Gagala Tabuna sa minake taleoso kamua na kamua, ura isa sa tei roitinia tu sa na sela kole jolana,>> sau si Jisu.

³⁰ Inara sa vaivagigalai vei si Jisu ura kaki tinoni sa pira qai kole paparanga vei, <<Sa kolea na gagala ikikerena sa na tinoni api,>> qarigu.

*Na Tinana beto ira na Tasina i Jisu
(Matiu 12.46-50; Luke 8.19-21)*

³¹ Ego na tinana beto ira na tasina marene i Jisu sa qai kamu. Ko qai turu pa sesebe ruma isa beto qai garunu tomenia sa na nongoro ko mi votu lame si Jisu qarigu.

³² Na vaikamu tinoni sa qai korapa togo vavailivutainia si Jisu ko ira kaki sa qai paranga

laoa sisa, pira qarigunia, <<Qokolo, na tinamu beto ira na tasimu marene sa pa peguru ko qai korapa nyaqogo sao,>> qarigunia si Jisu.

³³ Poni sa oe laoria i Jisu sira, pira sau, <<I sei sa na tinaqu beto ko ira sei sira na tasiqumarene ara?>> sauniria.

³⁴ Beto sa doro vailivutainiria sira qai togo pa vavailivutaina beto pira sauniria, <<Doro! Aipira tugu sira na tinaqu beto na tasiqumarene ara.

³⁵ Na tinoni sa roitinia isa vei sa nyoroguania na Tamasa sa isa tugu sa na tasiqumarene, na luluqu rereko, beto na tinaqu ara,>> sau sisa.

4

Na Vavakato Vavapadana na Kiko (Matiu 13.1-9; Luke 8.4-8)

¹ Ego sa podalai vaivagigalai mule pa poanana pa ovuku Qalili si Jisu. Ko na minete tinoni lavata sa qai vavaikamu lame tana, ko sa lao tu koi ko sa togo pa kai koaka titina pa kolo, goto ira na minete tinoni sa qai turu pa poanana.

² Ko sa kole vagigalainiria isa sa soku vavakato vavapada. Ko pa ona vaivagigalai sa pira sa vavavakato vei.

³ <<Mu vainongoro ko! Koleona sa kai tinoni umuma sa votu riu vavuvusuria na kiko.

⁴ Ko tonai sa kole vavavuvusu isa, sa kaki kiko sa qai vukele lao pa lodaka soana ko qai kamu na manugu ko qai tobiki gani betoria na gadia.

⁵ Kaki kiko sa qai vukele pa bubuturu ketakoi sake mota na peso, ko qaike ruavo tugu na pidokodi ura sake soku na peso.

⁶ Ba totonai sa sagere na tapo ko sa alangaria poni sa qai malei matedia, ura sake gore vakori na bageredi.

⁷ Kaki kiko sa qai vukele lao pa eqa sa kolea na gasoro vavaioka, ko tonai qai pidoko sa na kiko, sa na gasoro vavaioka sa amu tariria ko qaike vua.

⁸ Goto kaki kiko sa qai vukele lao pa peso jongana ko qai pidoko beto qai toa sae ko qai vua vuvungu. Ko kaki qai vua uengavulu, kaki vonomongavulu, beto kaki sa kai gogoto tu,>> sau si Jisu.

⁹ Beto sa pira sau, <<Na tinoni sa pore na talingi nonongorona sa mi vainongoro!>> sau si Jisu.

*Na Vagisona na Vavakato Vavapada Sosoto
(Matiu 13.10-17; Luke 8.9-10)*

¹⁰ Ego totonai sa korapa suvereona mekana si Jisu, sa qai lame sira kaki tinoni qai tututia isa beto ko ira ka manogarua sepele ko qai nanasania sa na ginuana na vavakato vavapada api.

¹¹ Poni sa oeria i Jisu sira, pira sauniria, <<Agou qu tei taiania tu sa na gigalai paena na veveina na binangara tana Tamasa, goto ira qai sou tana sa doru gigalai sa qai tekuria pa vavakato vavapada gu.

¹² Ko sa gore votu sa na ginuana na Kukuti Tabuna:

<Mai dogoro ko mai dodogoro

ba maike batia,

mai nongoro ko mai nonongoro

ba maike vakaberia.

Ura kita mai gabala

ko mai taleosoniria,> sau,>>

sauniria i Jisu sira.

*I Jisu sa Ruvatia na Vavapadana na Kiko
(Matiu 13.18-23; Luke 8.11-15)*

¹³ Beto pira sauniria i Jisu sira, <<Ai sa vei, quke vakaberia tu agou sa na vavakato vavapada api? Ego ko inara sa vei sa kode munake boka tugu vakabereria agou sa doru vavakato vavapada.

¹⁴ Na tinoni umuma sa sa vavuvusia sa na paranga.

¹⁵ Ira kaki tinoni sa qai vei ira na kiko qai vukele lao pa lodaka soana, ketakoi sa tavavuvusu na paranga. Ko tonai qai nongoria sa na paranga poni sake ruavo tugu lame teku palea i Setani sa na paranga sa tavavuvusu pa bulodi.

¹⁶ Ira qai vukele pa peso bubuturudi sa ira na tinoni isa tugu qai nongoria na paranga poni qaike ruavo teku ngangali qequerania,

¹⁷ beto sa kepore na bageredi mekadi ba qai toa vakakasa tu iapeki toto. Ba tonai qai gosoro taleni tapata beto na vaikomiti sa na paranga, poni sa qaike ruavo tugu vukeledi.

¹⁸ Ira kaki mule sa ira qai tavavuvusu pa vaikorapaidi na gasoro vavaioaka. Pira sa ira qai nongoria na paranga,

¹⁹ ba na takulangana na susuvera pa kasia gusu, na nyoroguadi na isisongo pa peso, beto na nyonyoroguadi mule kaki sakasava mule sa qai tomeria na bulodi. Ko sa amua na sakasava pira sa na paranga ko sake boka vua.

²⁰ Goto ira qai tavavuvusu pa peso jongana sa ira na tinoni qai nongoro vakoititiria beto qai teku vakatapia ira sa na paranga. Ko ira sa qai vua

vuvungu: kaki uengavulu, kaki vonomongavulu, beto kaki sa kai gogoto tu,>> sau si Jisu.

*Na Juke sa Opo taria na Besini
(Luke 8.16-18)*

²¹ Beto pira sauniria i Jisu sira, <<Ai sa vei, na juke sa sa tapogoso tome pa ruma ko mina tavakole pa kauru kadakita babi pa kauru sape puputana? Dai! Pa ona totoqona tu sa na ona laona mina togo sisa.

²² Doru sakasava qai kole vapae sa mai bola votu, beto doru sakasava qai kole golomo sa mai votu lame pa kakaberena.

²³ Na tinoni sa pore talingi nonongorona sa mi vainongoro!>> sau si Jisu.

²⁴ Beto pira sauniria, <<Mu viloto vatalea sisa qu nongoria. Isa tugu na pada qu vaiiania sa isa tugu sa na pada muna taiania agou, beto mina jolania mutugu isa sa muna tekua agou.

²⁵ Ura isa sa koleona na ona sa na motana mina taia vatamonía. Goto na tinoni sa keporeona sa isa tugu iapeki sa isongia isa ba mina taragata variunia tugu sisa,>> sau si Jisu.

*Na Vavapadana na Kiko sa Pidoko
(Matiu 13.32-34; Luke 13.18-19)*

²⁶ Beto sa paranga si Jisu, <<Na binangara tana Tamasa sa sa vei puputa kai tinoni sa ipaporoniria pa peso sa na kiko,

²⁷ beto sa puta mumagana na bongi beto sa kamua na rane poni sa dorava. Qai pidoko beto ko qai toa sa na kiko, ba isa mekana ba sake gigilai sa ai qai vei beto qai toa sira na kiko pira.

²⁸ Na peso gu mekana sa vatoaia sa na umuma ko qai vua: momoe sa votu lame na equruna, beto qai lavata sa na talingidi, beto qai mamatua sa na talingidi na vuuti.

²⁹ Ko tonai qai matua sa na vuvua poni sa sa garunuria isa sira na tinoni ababu ko qai lao ababu, ura sa kamua gu sa na totoaso ababu,>> sau si Jisu.

³⁰ Beto sa paranga si Jisu, <<Na sa tana vavapadania gita sa na binangara tana Tamasa? Babi ai vavakato vavapada veveina sa tana vavakato vakaberenia gita sisa?

³¹ Sa vei gu kai kiko masitadi sisa. Sa ikete jolania doru kiko pa kasia gusu sa na kiko isa,

³² ba tonai sa tauma pa peso poni sa toa sae ko sa lavata jolaniria sira doru umuma. Ko sa kakae lalavata ko ira na manugu qai tatava kamu ko qai roiti dia alale na vovori pa kaedi sa ongongu,>> sau si Jisu.

³³ Soku vavakato vavapada vevei pira sa sa vavakatoniria i Jisu tonai sa kole ule vaniria na paranga. Ko sa vavakatoniria sa isa vei qai boka nongoro vakaberia ira.

³⁴ Doru ona vaivagigalai sa sa vakoleria pa vavakato vavapada sisa tonai sa vavakato tadira doru. Totonai tu sa suvere tavitiria mekana sira na ona sepele sa sa ule vakakabere vaniria sa doru kai sa.

*I Jisu sa Vabulea na Ranebongi
(Matiu 8.23-27; Luke 8.22-25)*

³⁵ Ego totonai sa gore na veveluna na rane isa, sa i Jisu sa parangaria sira nona sepele, pira

sauniria, <<Aria ko ta karovo lao pa kai karovona na ovuku,>> sau.

³⁶ Ko qai loaia sa na minete tinoni ko qai koi pa koaka sira na sepele ko qai tonia si Jisu sa tei koiona tu pa koaka. Kaki koaka ba qai korapa titidia tugu ketakoi.

³⁷ Tonai qai toka karovo sa kai gava lavata sa rajaria beto sa taloloku taria na ololobagea sa na koaka ko sa pugelia na kolo.

³⁸ Ba i Jisu sa tarubatunia kai tarubatu ko sa korapa putagana pa tatavana na koaka. Ko qai lao jou vadoravia sisa beto pira qarigunia, <<Tinoni vaivagigalai! Ta mate taqeu sa gita! Ai vei sake vatakulangigo ao sa vei inara?>> qarigunia.

³⁹ Poni sa tatakole si Jisu ko sa tokea sa na gava beto pira saunia na kolo, <<Bule! Mu noso!>> sau. Tonai sa sa noso sa na gava beto sa bule elava sa na kolo.

⁴⁰ Beto pira sauniria sira na ona sepele, <<Ai sa vei ko qu matagutu tu? Oqoro pore tugu na miu rarange sagou?>> sauniria.

⁴¹ Qai matagutu vivitigi sira ko qai kole vavainanasa mekadi, pira qarigu, <<Ko i sei tu sa na tinoni api ko ira tu na gava beto na kolo ba qai nongoria tugu nona paranga?>> qarigu sira.

5

I Jisu sa Salania na Tinoni sa Kolea na Gagala Ikikerena

(Matiu 8.28-34; Luke 8.26-39)

¹ Ego ko qai lao paro sa pa kai karovona na ovuku pa Qerasini.

² Ko isa tugu sa taloa pa koaka ko sa paro si Jisu, sa kai tinoni sa kolea na gagala ikerena sa votu koko lame vei pa bevi vavaigolomodi ko sa lame gosoria si Jisu.

³ Na susuverena pa bevi vavaigolomodi sa na tinoni api, ko qai podeke piuni seni tu ba kepore tugu kai tinoni bi boka piu vakolea.

⁴ Soku toতোসো qai tei pikoni seni tu na nenena na limana ba sa rabutu papaleniria sira na seni pira beto sa piara paleria sira na aeana pa nenena. Kepore kai tinoni bi neqi jolania ko bi boka tale vamomosia.

⁵ Na rane na bongi sa sa kole gu biulai lao lame pa bevi vavaigolomodi beto pa kukubo ko sa kole gu lukana uui beto sa kole vapapaleka mulenia na papatu.

⁶ Ko sa batia pa souna tu isa si Jisu, poni sa abutu totoai lao opo togo sori tutungu pa moena isa.

⁷ Ko sa vevela votu, pira sau, <<Na sa na mua ginugua taqu ara sao Jisu na Tuna na Tamasa Ululuna Jola? Pipaqu tana Tamasa, ao munake vakilasasiu ara sao!>> sau.

⁸ Ura perangaina tu qi tei poja veinia tu pira i Jisu sisa, <<Gagala ikeremu, mu votu riu tana tinoni api sao!>> tei qiunia tu.

⁹ Ko sa nanasia i Jisu sisa, <<I sei na isongomu sao?>> saunia.

Poni sa paranga sisa, pira sau, <<I Joatina sa na isongoqu ara, ura na joa sagei,>> sau sisa.

¹⁰ Ko sa tepa totoka vivitigia isa si Jisu ko mike iju votuniria pa gugusu isa sira na gagala ikikeredi sau.

¹¹ Ego qai korapa nyunyubele gaganigadia pa kai kalena na kubo ketakoi sa kai godo borogo.

¹² Ko qai tepa totoka vivitigia ira na gagala ikeredi si Jisu, pira qarigunia, <<Mu garunu laonigei tadira na borogo poro, ko me lao tomeria ira,>> qarigu.

¹³ Poni sa vamalumuria isa sira, ko qai votu taloa tana tinoni sa na gagala ikeredi ko qai lao tomeria sa na borogo. Ko na godo borogo doruna, na anyedi karu tina, sa qai tulai gore sa na taba mamavarana ko qai gore kuju mate betodia pa leo kolo.

¹⁴ Ko ira na tinoni qai kopuniria na borogo pira sa qai uku riudia ko qai lao vavakatonina pa gugusu beto pa vailivutaina ketakoi. Ko qai lame sira na tinoni ko mai dogoria sa na sakasava sa pidoko qarigu.

¹⁵ Tonai qai lame kamu tai Jisu sira, sa qai batia ira sa na tinoni perangaina qai tomea mai na joa tina gagala ikeredi. Ba kopira sa tei popoko vataleona tu beto sa tei tavagigalana tu ko sa korapa toqona sa na tinoni isa. Ko qai matagutu sira na tinoni.

¹⁶ Ira qai somana batia isa qai vei na godo borogo beto na tinoni sa tomea na gagala ikeredi api sa qai vavavakato vaniria sira na goto tinoni.

¹⁷ Ko ira na tinoni qai tepa totokai si Jisu ko mi iolo votu pa dia gugusu qarigunia.

¹⁸ Ego ko totonai mi koi pa koaka sau si Jisu, poni sa sa lame ko sa tepa totoka tai Jisu sa na tinoni qai koni loai na gagala ikeredi api ko mi tutiaona i Jisu sau.

¹⁹ Ba i Jisu sake vamalumia, goto pira tu saunia, <<Dai, mu mule lao pa mua gugusu tadira na turamu ko mu ule vaniria sa na roiti poreveveina

sa roiti vanigo na Bangara beto na veveina na vairoqu vaitokai sa vadogoronigo,>> saunia.

²⁰ Ko sa taloa riu sisa ko sa podalai vevelania gu pa doru gugusu pa ia pa Manogagusu isa sa na roiti sa roitiniria i Jisu tana ko qai gabara beto sira doru tinoni.

Na Tuna Rereko i Jaerasi beto na Rereko sa Ulia na Poko ti Jisu

(Matiu 9.18-26; Luke 8.40-56)

²¹ Ego tonai sa karofo ligu lao pa kai kalena na ovuku si Jisu, poni sa kai minete tinoni lavata sa qai lame vaiamunia sisa pa poanana pa ovuku.

²² Pa totofo tugu isa sa lame sa kai tinoni mamata pa ruma vavaikamuna, na isongona i Jaerasi. Tonai sa batia isa si Jisu, sa lao gona togonia pa nenena isa,

²³ ko sa tepa totokai isa sisa, pira saunia, <<Na tuqu rereko sa sa korapa ala lao vei pa mate. Mu lame vaoponia na limamu, ko mu alo mulenia nona toa!>> saunia.

²⁴ Poni sa tutia isa si Jisu.

Ego kai minete tinoni lavata sa qai tutia isa ko qai jupe vaikalenia sisa.

²⁵ Sa korapa tugu pa vaikamu tinoni ketakoi sa kai rereko sa kole variu orungu laona gu pa korapana manogarua aoro.

²⁶ Na rereko api sa tei dori kole gosoria tu soku tapata pa kopu tadira na tinoni vaisalana beto doru kai ona isisongo sa gona paleniria pa kole nyaqo solata, ba sake isongo jonga podeke tu goto tonai sa sa viva tu lalaona sa na tapata tana.

27 Tonai sa nongoronia na rereko api sa na veveina i Jisu, sa sa tuti ligu pa leo vaikamu tinoni sisa ko sa ulia sa na poko tai Jisu.

28 Ura pira qi kole roroqu golomo vei pa bulona sisa, <<Vei mana ulia gu ara sa na poko tana, sa kode mana tasalanaqua gu sara,>> sau.

29 Ko isa tugu sa ulia isa sa na poko tai Jisu, sa totonai tugu sa nosona sa na orungu, beto sa vagigilai pa tinina sa sa tei tasalana tu sisa pa nona mo sau.

30 Pa totooso tugu isa sa vagigilai mekana i Jisu sa na neqi sa votu riu pa tinina. Ko sa balinga mulea sa na vaikamu tinoni ko sa nanasaria, pira sau, <<I sei sa ulia na poko taqu?>> sau.

31 Poni qai paranga tu sira nona sepele, pira qarigunia, <<Qu batiamua ao sa na rave tinoni qai jupe vavaiamunigo, ba ai sa vei ko qu nanasa tu, <I sei sa ulisiu?> qugu tu,>> qarigu sira.

32 Ba sa kole tugu doro vailivutai i Jisu ko mi batia sa na rereko sa ulia isa sau.

33 Sa vagigilai na rereko api sa na salana sa gore votu pa tinina ko sa matagutu neneqere, ko sa lao gona toqonia pa moena i Jisu ko sa ulenia gu isa sa na vavakato doruna.

34 Poni sa pira saunia i Jisu sisa, <<Tuqu, na mua rarange sa tei salanigo tu. Mu lao pa bule beto mu tasalanamua tu pa mua tapata,>> saunia.

35 Totonai sa korapa paranga si Jisu, sa qai bobola kamu gu sira kaki tinoni na koko lame veidi pa ruma tai Jaerasi na tinoni mamata pa ruma vavaikamuna, ko pira qarigunia si Jaerasi, <<Na tumu rereko sa kopira sa tei mate tu. Kita

vapavu lame goboria na tinoni vaivagigalai,>> qarigu sira.

³⁶ Ba i Jisu sake pavu nongoria sa na paranga qai pojai ira, goto tonai sa pira saunia gu sa na tinoni mamata pa ruma vavaikamuna, <<Muke matagutu, mu vasosoto gu,>> sau sisa.

³⁷ Ego ko kepore sa kai tinoni sa vamalumutu ia, goto mekadi gu ira Pita, i Jekopi beto ko i Jone na tasina gu i Jekopi.

³⁸ Tonai qai lame kamu pa ruma tana tinoni mamata pa ruma vavaikamuna, sa sa batia i Jisu sa na rura takulangadi ira na tinoni qai roroma beto qai lukana kekebo.

³⁹ Ko sa tome sisa ko pira sauniria, <<Ai sa vei ko qu rura takulanga beto qu korapa kekebo roroma tu sagou? Na koburu ina sa sake mate, goto sa korapa putagana gu,>> sauniria.

⁴⁰ Tonai sa paranga vei isa poni sa qai avavunia ira na tinoni sisa.

Ego ko sa iju vavoturia i Jisu sira doru, goto na tinana gu beto na tamana na koburu beto ira kue ona sepele gu sa sa toni tomeniria ketakoi sa kole na koburu.

⁴¹ Beto sa arua i Jisu sa na limana na koburu beto pira saunia, <<Talita, kumi,>> sau (Na ginuana sa, <<Ngore, qa parangigo ara sao, mu tatakole!>> sau).

⁴² Pa totošo tugu isa sa tatakole sa na rereko ikete api ko sa reregeona, ura sa tei manogarua aorona tu sa na rereko isa. Ko qai gabara vivitiginiria sira na tinoni.

⁴³ Ba sa naqu vaneneqiria i Jisu sira ko maike vavakatonía tana kai tinoni sa isa vei sa taroiti

alepi sau. Beto sa garunuria ko mai vania
kaki sava sa na koburu rereko ko mi tetekuona
sauniria.

6

*I Jisu qai Kilu Pale pa Nazareti
(Matiu 13.53-58; Luke 4.16-30)*

¹ Ego i Jisu sa taloa pa gugusu isa ko sa lao pa
gugusu ketakoi sa lavata sae ko ira na ona sepele
qai tutia lao sisa.

² Totonai sa kamua na rane Minere, poni sa
podalai vaivagigalai pa ruma vavaikamuna sisa.

Ko ira doru qai nongoria isa sa qai gabara viv-
itigi, ko pira qarigu, <<Pai koko veidi sa na roroqu
pira? Na gigalai sa sa isongia sa na tinoni api? Ko
na roiti vaivagabaradi tu ba sa roiti votuniria!

³ Na kamada gu sapi! Ko na tuna gu i Mere beto
ko na tugadi gu ira Jekopi, Josesi, Jiudasi beto i
Saimone sapi! Na luluna rereko ba qai korapa gu
inara!>> qarigu siru. Ko qaike tavaraguania ira si
Jisu.

⁴ Poni pira sauniria i Jisu siru, <<Na tinoni
kokorotai sa doru eqa sa tapangaga gu, goto pa
ona gugusu ketakoi sa lavata sae gu ko tadira na
turana beto pa ona tatamana gu mekana sa sake
tapangaga,>> sauniria.

⁵ Ko sake boka roitiniria ketakoi isa siru na roiti
vaivagabaradi, goto ira kaki tinoni qai mo gu sa
vaoponiria na limana ko sa salanaria.

⁶ Ko sa gabarania i Jisu sa veveina sa ke-
poreniria na vinasosoto ira.

*I Jisu sa Garunuria ira ka Manogarua Sepele
(Matiu 10.5-15; Luke 9.1-6)*

Ego sa lekogoria i Jisu sira na gugusu pa vailivutaina ketakoi ko sa kole vaivagigalai.

⁷ Beto sa kuku vaikamuniria isa sira ka manog-arua ona sepele ko sa okoto pikata varuaria pa kai reregena, sa vaniria na neqi ijudi ira na gagala ikeredi, beto sa garunu variuria.

⁸ Ko sa pojaniria tugu ko maike pogosia kai sa pa dia rerege lao, goto na dia opata gu. Maike pogoso besa, na mane, beto na poata ininamane sauniria.

⁹ Mai vasaeria gu na dia sadolo, goto maike vasae tamoi poko sauniria.

¹⁰ Beto pira sauniria, <<Tonai muna tavakamu pa kai ruma, sa muna suvere gu ketakoi tinganai muna taloa riu pa ia isa sagou.

¹¹ Ira kaki gugusu bai daidia vakamugou beto bai daidia nongorogou, sa mu turu loa pale sa na gugusu isa beto mu tavusu paleria sira na kavuru peso pa nenemiu. Ko isa sa na vinagigilana kode mai tavakilasa sira,>> sauniria.

¹² Ko qai taloa riu taraenia sa ira na tinoni mai gabala loiria na dia sela qariguniria,

¹³ qai iju vovotu paleniria soku tomate ikikeredi, beto qai oraniria na oela sira na soku tinoni qai mo ko qai salanaria.

Na Mate ti Jone Paputaiso
(*Matiu 14.1-12; Luke 9.7-9*)

¹⁴ Ego sa nongoroniria i Herodi na bangara sira doru sakasava vei sa roitiniria i Jisu, ura na isongona isa sa sa tagigila doru gugusu. Ko ira kaki tinoni ba pira qai paparanga vei, <<I Jone Paputaiso sa sa tei turu mule tu qarigu. Ko sa soni

vei sa qai roiti tana sira na roiti vaivagabaradi,>> qarigu.

¹⁵ Ba ira kaki sa aipira tu qai paranga vei, <<I Elaija sapi!>> qarigu.

Beto kaki goto sa pira tu qarigu, <<Kai tinoni kokorotai sapi, kai veveina ira na tinoni kokorotai pa moa sina!>> qarigu.

¹⁶ Ko tonai sa nongoria inara qai paranga vei sira, sa sa paranga si Herodi, pira sau, <<Isa tugu i Jone Paputaiso qa tei kujukia tu ara sa sa turu mule!>> sau.

¹⁷ Ura i Jone sa perangaina tu i Herodi tugu mekana qi garununi tinoni ko qai piu vatomea pa ruma vaipiu. Na ginuana sa tapiunia i Jone sa na veveina gu i Herodiasi. I Herodiasi sa na maqotana tu i Pilipi isa na tasina gu mekana i Herodi, ba qi alavia tu nona i Herodi si Herodiasi.

¹⁸ Ko i Jone tugu qi kole manoga popojania si Herodi, pira qiunia, <<Nake tavamalumuna pana Vavanau sa vei ao qu suvere tavitia na maqotana na tasimu,>> qiunia.

¹⁹ Ko i Herodiasi qi puku vakolenia pa bulona sa api ko qi nyogua vamatea si Jone, ba qike boka.

²⁰ Ura i Herodi ba qi matagutunia si Jone ura qi gigilaiona sa i Jone sa kai tinoni tuvisina beto na liosona sisa ko sa vei sa qi kopu vasarenia sisa. Ko tonai qi nongoria sa na paranga ti Jone sa qi rura tugu, ba qi kole nongoro qequerania tugu sisa.

²¹ Ego tonai qi kamu sa na rane podo ti Herodi sa sa qi tekua na toto so jongana si Herodiasi. Qi roitinia i Herodi sa kai vavolo rane podo beto qi soruria sira na iviva lalavata pa qavuna, ira na kutadi ira na tinoni vaipera, beto ira na ivivadi

ira na bubutu tinoni pa Qalili ko qai lao somana teteku.

²² Ko pa vaikamu isa qi tome lao pepeka sa na tuna rereko i Herodiasi, ko qi vaqeraí si Herodi beto ira na tinoni qi soruria.

Ko qi paranga lao tana koburu rereko sa na bangara, pira qiu, <<Mu tepanisiu isa qu nyoguania. Ara mana vanigo sa na mua nyorogua,>> qiunia.

²³ Beto qi maulu lao tana rereko, pira qiu, <<Ai tu sakasava veveina sa muna tepai ao, ba kode mana vanigo gu. Bi na kobuna na qua binangara bugu tu sao, ba jongana gu!>> qiu sisa.

²⁴ Poni qi votu lao nanasia na tinana sa na rereko api, pira qiunia, <<Na sa sa mana tepai ara,>> qiunia.

Poni qi oe lao sa na tinana, pira qiu, <<Na batuna i Jone Paputaiso, mugunia,>> qiu.

²⁵ Poni qi sisiqarai mule lao tana bangara sisa ko pira qiu, <<Qa nyoguania ko mu petania pa peleita sa na batuna i Jone Paputaiso beto mu pogoso lame vanisiu kopira tugu,>> qiunia.

²⁶ Qi takulanga vivitigi tugu na bulona sa na bangara, ba qi tei maulu tu pa moedi ira na iviva lavata sisa ko qike boka dainiaona sa na tepa tana rereko.

²⁷ Ko pa totošo tugu isa qi garunia i Herodi sa kai tinoni kopu tadirā na solodia ko mi pogoso lamenia sa na batuna i Jone qiunia. Ko qi lao sa na tinoni isa ko qi kujukia pa ruma vaipiu si Jone,

²⁸ beto qi petania pa peleita ko qi pogoso lame vania sa na rereko. Ko na rereko api qi tekua ko qi pogoso laonia tana tinana.

²⁹ Totonai qai nongoro sira na sepele ti Jone sa qai kamu pogosia ira sa na kokobu tinina i Jone Paputaiso ko qai lao golomia pa kai bevi vavaigolomona.

*I Jisu sa Vatetekuria ira ka Lima Tina Tinoni
(Matiu 14.13-21; Luke 9.10-17; Jone 6.1-14)*

³⁰ Ego qai mule vaikamu tai Jisu sira ka manog-arua tinoni tagarunudi, ko qai vavakato vania isa sira doru sakasava vei qai roitiniria beto qai vaivagigalainiria.

³¹ Poni sa pira sauniria i Jisu sira, <<Mei, aria ko ta lao pa kai ia kaloina mekada, ko agou ba mu minere mai,>> sauniria. Ura qai soku jola sira na tinoni qai kamu vaipei, ko i Jisu beto ira nona sepele ba qaike boka teku totoiso ko bai tetekudia.

³² Ko qai koi pa kai koaka ko qai lao kai ia kaloina mekadi.

³³ Ba ira na kubo tinoni sa qai doro gigalariadia sira tonai qai toka. Ko qai abutu poana sira na tinoni na lame veidi pa doru okoto gugugusu ko qai lao vakujeleria ko qai vera momoedia pa ia ketakoi mai korapa lao paro qarigu ira Jisu beto ira na ona sepele.

³⁴ Tonai sa jorotongana pa poanana si Jisu, sa sa batia sa na minete lavata ko sa roroqu vivitigiria, ura qai vei puputa na sipi kepore na dia sepati. Ko sa podalai vaivagigalainiria soku sakasava i Jisu sira.

³⁵ Ego ko tonai sa gore na vevelu sa qai lame tana sira na ona sepele ko pira qarigu, <<Na ia kaloina sa lani, beto ko sa tei gore tu sa na vevelu.

³⁶ Ko mu garunuria ira na tinoni pira ko mai lao pa gugusu vailivutaidi inara ko mai vaigadia gagani mekadi,>> qarigu sira.

³⁷ Ba sa oe laoria i Jisu sira, pira sau, <<Dai. Agou tu mu vaniria na tetekuna sira pira,>> sau.

Poni qai paranga sira na sepele, <<Ai vei qu nyoguania ko me lao vaini gagani karu gogoto poata siliva* beto me iaria ko mai teteku qugu?>> qarigu sira.

³⁸ Poni sa sa nanasaria tu i Jisu sira, pira sau, <<Ka visa batu bereti qu pogosoria? Mu lao moko dororia,>> sauniria.

Ko tonai qai batia sa pira qarigu, <<Ka lima batu bereti, beto karu igana,>> qarigunia sisa.

³⁹ Poni sa pojaniria i Jisu sira doru ko qai pipikata pa okoto pukuna beto sa qai toqo pa buburu.

⁴⁰ Ko qai toqo vavaitivi pa okoto dia puku tinoni, kaki pupuku tinoni sa kai gogoto, kaki liman-gavulu.

⁴¹ Beto poni sa tekua i Jisu sa ka lima batu bereti beto karu igana ko sa enga sae pa noka, sa mananiria, beto sa kikiparia sa na bereti beto sa vaniria ira nona sepele ko qai iaria sira na tinoni. Beto sa kikiparia mule sa karu igana beto sa qai iaria mutugu sira doru.

⁴² Ko ira doru sa qai teteku beto qai pote beto.

⁴³ Beto sa qai aru vavaikamuniria sira na kikipa bereti beto na igana qai kole joladi, ko qai vapuge-leniria sa ka manogarua totopa.

* **6:37** Kai poata siliva sa na padana na tabara kai rane.

⁴⁴ Ko na anye vaikamudi ira doru tinoni qai teteku sira ka lima tina marene.

*I Jisu sa Rerege pa Vuliti Kolo
(Matiu 14.22-23; Jone 6.16-21)*

⁴⁵ Ego sa pojaniria i Jisu sira nona sepele ko mai koi pa koaka ko mai toka lao momoe pa Betiseda pa kai karovona na ovuku sauniria, goto isa sa suvere jola ko sa doro variuria mai tu sira na minete tinoni.

⁴⁶ Ko pa liguna sa loloa variuria ira poni sa sagere sae pa kai kukubo sisa ko sa vavara.

⁴⁷ Ko totonai sa gore na vevelu sa na koaka sa tei lao tu pa kokorapa kolo, goto isa mekana sa korapa pa peso tu.

⁴⁸ Ko sa gele laoniria sa qai korapa vaimategadia na qelu sira nona sepele, ura sa raja koimoa sa na gava. Ko papada vaikorapaina kue ko vonomo koloko vuvugei jonga sa sa rerege pa vuliti kolo ko sa lao kamuria sisa. Ko mi alokata jolaniria sau.

⁴⁹ Ba totonai qai batia sisa sa korapa rerege pa vuliti kolo, sa palu na tomate qarigu sira ko qai lukana uui tu.

⁵⁰ Ira doru sa qai bati betoadia ko qai matagutu neneqere beto.

Ba pa totooso tugu isa sa paranga laoria isa sira, pira sauniria, <<Mu varene! Ara gu sapi, muke matagutu!>> sau sisa.

⁵¹ Beto sa totonai sa koi lao pa koaka sisa, sa sa bule betona sa na gava. Ko qai gabara vivitigi sira na sepele.

⁵² Ura qaike doro vakaberia ira sa na ginuana ka lima batu bereti sa vaivatetekunia i Jisu ura sa oqoro revanga na dia roroqu.

*I Jisu sa Vaisalana pa Qenesareti
(Matiu 14.34-36)*

⁵³ Ego tonai qai karovia ira sa na kolo sa qai lame paro pa ia pa Qenesareti, ko qai vatitia ketakoi sa na dia koaka.

⁵⁴ Isa tugu qai tete paro sira, sa qaike ruavo tugu doro gitalia ira na tinoni ketakoi si Jisu.

⁵⁵ Ko qai abuturia ira sira na ruruma tadira na tinoni qai suvere ketakoi beto ko qai okoto pogoso kamu tavitiniria tugu na dia lovu sira na tinoni qai mo. Ketakoi qai nongoronia pa sanu sa korapa i Jisu qarigu poni sa qai vaipogoso lao beto vei tugu ketakoi.

⁵⁶ Ko pa doruna ia ketakoi sa rijo lao vei i Jisu, bi pa gugusu ikikete babi pa gugusu lalavata, sa qai pogoso kamuniria tugu pa ia mamaketina ketakoi sira na tinoni momoodi beto qai tepa totokai ira si Jisu ko mai ulia gu na uquna nona poko ba jongana gu qarigu. Ko ira doru tinoni moodi qai ulia na uquna nona poko sa qai tasalanadia tugu.

7

*Na Vaivagigalai Kolena tadira na Tinoni Jiu
(Matiu 15.1-9)*

¹ Ego ira na Parese beto ira kaki qai vaivagigalainia na Vavanau na koko veidi pa Jerusalema sa qai vaikamu lame ti Jisu.

² Qai batiria sira kaki sepele tana qai tetekunia na limadi nake liosodi ura qaike loloqa lima vei qai vaivagigalainia ira na Parese qarigu.

³ Ura ira na Parese beto ira doru tinoni Jiu sa qai kopuniria sira na uana tututidia tadira na dia tite ko qaike teteku sira tonai qai oqoro loqa lima.

⁴ Beto tonai mai mule pa maketi sa mai ogono valioso mai tu beto sa mai teteku. Beto kubo mule sira na tuti pa dia uana vavalioso vevei pa nyanyanyapa valioso kapa, na raro, na nonobudi, sa qai kopuniria tugu.

⁵ Ko ira na Parese beto ira qai vaivagigalainia na Vavanau sa qai nanasia si Jisu, pira qarigunia, <<Ai sa vei ko qaike tutia tu ira na sepele tamu sira na uana tututidi tadira na oda tite, goto qai tetekunia gu ira sa na limadi nake liosodi? >> qarigu.

⁶ Poni sa oe laoria i Jisu sira, pira sau, <<Sa sotona gu si Aisea tonai sa ululenia sa na veveimiu agou na tinoni vavabata sesekemiu. Pira sa na paranga sa kutiria isa, <Ira na tinoni pira sa

qai vatarasaenisiu na beberudi gu,
ba na bulodi sa sou vivitigi taqu.

⁷ Na goborodi gu sira dia vinatarasaequ ara, qai vaivagigalainiria na vaivagigalaidi na vinaturu tadira na tinoni gu,> sau.

⁸ Qu loa palenia agou sa na garunu tana Tamasa, ko qu kopu vatataleniria sira na uana tututidi tadira na tinoni gu,>> sau si Jisu.

⁹ Beto pira sauniria, <<Qu gigalai jola sagou! Ko qu vakeporea ginuana agou sa na garunu tana Tamasa ko qu vaturu vaneqiria sira na miu uana tututidi mekamiu!

¹⁰ Pira sau si Mosese, <Mu pangaganiria ira na tinamiu beto na tamamiu, beto, na tinoni mina

paranga vapirunia na tinana babi na tamana, sa mina tavamate tugu sisa,> sau.

¹¹ Ba agou qu pojai tu sa vei kai tinoni pira biuniria ira na tinana na tamana, <Na sakasava ba boka tokanigou agou karu sa sa kobani,> biu (na ginuana na paranga api sa nona vaivana madina na Tamasa),

¹² poni sa quke vamalumia sisa ko bi tokaniria sira karu tinana beto na tamana qai vaivasevi.

¹³ Ko pa soana vei inara sa qu vakepore veveinai agou sa na paranga tana Tamasa tonai qu tutia agou sa na miu uana tututidi qu teku isongoria. Ko kubo uana tututi vevei pira sa qu roitiniria agou,>> sau si Jisu.

Na Uana sa Vapajia na Tinoni
(Matiu 15.10-20)

¹⁴ Ego sa kuku vaikamu liguniria mule i Jisu sira na minete tinoni ko pira sauniria, <<Mu vainongoro lame sagou doru, ko mu vakaberia sapi.

¹⁵ Kepore sa kai sava sa teku tomenia pa tinina na tinoni mina boka vapajia sisa. Goto isa tu sa koko votu lame vei tana tinoni sa sa vapajia sa na tinoni isa.

¹⁶ Na tinoni sa pore talingi nonongorona sa mi vainongoro,>>* sau si Jisu.

¹⁷ Ego ko tonai sa loaria sira na minete tinoni ko sa lao tome pa ruma sisa, poni sa qai nanasania ira nona sepele sa na veveina na vavakato vavapada api.

7:10 Votu 21.17; Iama 20.9.

* **7:16** Na pikata 16 api sa sake kole pa soku kukuti koledi.

¹⁸ Poni sa paranga laoria isa sira, pira sau, <<Ko agou ba quke vagogovea tugu sa? Quke vakoinonoa tu agou sa? Kepore kai sava sa tekua ponyolia na tinoni sa sa vapajia nona toa.

¹⁹ Ura sake tome pa bulona na tinoni sisa goto pa borina gu, beto sa vavotu riu pale gu,>> sau si Jisu. (Ko tonai sa paranga vei inara si Jisu sa sa vakaberia isa sa doru gagani sa qai liosodi beto.)

²⁰ Beto pira sau si Jisu, <<Isa tu sa koko votu lame vei tana tinoni sa sa vapajia sisa.

²¹ Ura pa leo bulona tu na tinoni qai koko votu lame vei sa na roroqu ikikeredi, na roroiti valulasa, na ikiko, na varivai,

²² na babarata, na muino, na roiti ikikeredi, na nyonyorava, na uana pajidi, na kokono, na vamoroana tinoni, na vatarasae mule, beto na uana duduvilidi.

²³ Doru sakasava ikikeredi pira sa qai votu lame vei pa leo bulona na tinoni ko qai vapajia sa na tinoni isa,>> sau si Jisu.

*Na Rarange tana kai Rereko Iviva
(Matiu 15.21-28)*

²⁴ Ego sa taloa pa gugusu isa si Jisu ko sa lao pa gugusu pa Turosi.[†] Ko tonai sa kamu ketakoi sisa, sa sa lao tome pa kai ruma ura sake nyoguania ko bai gigilai ira na tinoni sa na suverena isa ketakoi sau. Ba sake jonga ovo sisa.

²⁵ Koleona pa gugusu ketakoi sa kai iviva rereko sa kolea na gagala ikerena sa na tuna rereko. Ko isa tugu sa nongoronia si Jisu poni sa sa lame gona toqonia pa nenena isa,

[†] **7:24** Pa Turosi sa na pikata gugusu tadira na tinoni karovodi, nake tadira na tinoni Jiu.

²⁶ sa tepai si Jisu ko mi iju pale na tomate ikikerena sa kole tana tuna rereko sau. Ego na iviva rereko api sa na tinoni karovona tu, ko na podona keta pa kale Poinikia tu pa gugusu pa Siria.

²⁷ Poni sa oe laoa i Jisu sa na rereko api, pira saunia, <<Momoe sa ira na koburu mai tu sa mai teteku, ura sake jonga sa bai tateku sira na gagani tadira na koburu ko bai tagona lao vaniria na sie,>>† sau sisa.

²⁸ Ba sa oe lao tu sa na rereko, pira sau, <<Bangara, ira na sie pa kauru tevolo ba qai memeagadia gu sa pa vuvusu gagani qai vavukeleria ira na koburu,>> sau sisa.

²⁹ Poni sa pira saunia i Jisu sisa, <<Ego vei muna oe vei inana sao, sa jongana mu mule laomua pa mua ruma ropi. Na tomate ikikerena sa sa tei taloa tu tana tumu rereko,>> sau sisa.

³⁰ Ko tonai sa mule lao pa nona ruma sisa, sa sa batia na tuna rereko sa tei loai tu na tomate ikikerena ko sa korapa koleona pa ona lovu sisa.

I Jisu sa Salania sa kai Tinoni Kikiqilina

³¹ Ego sa taloa pa gugusu pa Turosi si Jisu ko sa rerege vei pa gugusu pa Sidoni, beto sa gore vei pa Manogagusu ko sa lao pa ovuku pa Qalili.

³² Ko tonai sa qai toni kamunia ira kaki tinoni sa kai tinoni kikiqilina beto na popokana sake boka paranga vatale, ko qai tepa totokai si Jisu ko mi vaoponia na limana qarigu.

³³ Poni sa varijoa pa vaikamu tinoni ko sa toni kalenia mekana i Jisu sa na tinoni api, beto sa totunia pa leona karu talingina na tinoni api sa

† 7:27 Na sie sa na vavapadadi ira na tinoni karovodi beto na koburu sa ira na tinoni Jiu.

na kakarusuna, beto sa odolotaria na kakarusuna beto sa totunia pa meana na tinoni api.

³⁴ Beto sa enga sae pa noka, sa vagorea kai vasaenga lavata, beto pira saunia sisa, <<Epata!>> (na ginuana na paranga api sa <<Mu revanga tu!>> sau).

³⁵ Pana totošo tugu isa sa tavonga sa na talingina na tinoni isa, beto na meana sa puku tari sa sa taruvata, ko sa paranga vataleona.

³⁶ Beto sa naquria i Jisu sira na tinoni ko maike vavavakatonía sa na roiti api sauniria. Ba tonai sa naquria i Jisu poni sa tonai sa qai gigiri tugu vavaqatania ira na tinoni sa na veveina isa.

³⁷ Ko qai gabara vivitigi beto sira doru, ko pira qarigu, <<Doru sakasava sa sa roiti vajonga betoria sa na tinoni api. Ko ira tu na kiqili ba sa vanonongororia beto ira na poka ba sa vaparangaria,>> qarigu.

8

I Jisu sa Vatetekuria ka Made Tina Tinoni (Matiu 15.32-39)

¹ Ego kai totošo mule totonai sa sa vaikamu lame sa kai minete tinoni, ko kepore vavagila kai sa bai tekua. Ko sa kuku tekuria i Jisu sira na sepele ko pira sauniria,

² <<Qa roroqu vitigiria ara sira na minete tinoni pira, ura tei kue ranedi tu qai suvere tavitisiu ko kopira kepore kai sa mai tekua.

³ Vei mana garunu variu buburanaria ara pa dia gugugusu, sa kode mai tabubulo pa soana sa pira. Ko ira kaki pira na dia gugusu ba sa sou jola,>> sau sisa.

⁴ Poni qai oe laoa ira nona sepele sisa, pira qarigu, <<Ura pa qega vei pira sa pai mule tana boka teku gagani sa gita beto tana boka vatetekuria sira na tinoni pira?>> qarigu.

⁵ Poni sa nanasaria i Jisu sira, pira sau, <<Ka visa bereti qu pogosoria agou?>> sau.

Poni qai paranga sira, <<Ka vitu gu!>> qarigu sira.

⁶ Poni sa pojaniria sira na minete tinoni ko qai togo pa peso. Beto sa tekuria sa ka vitu batu bereti, ko sa paranga jonganania, sa kikiparia, beto sa vaniria ira nona sepele ko mai ianiria na tinoni sau. Poni qai roiti vei tugu sira na sepele.

⁷ Ka visa igana mutugu sa qai pogosoria, ko isa sa mananiria, beto sa pojaniria mutugu ko qai ianiria sira na tinoni.

⁸ Qai teteku ko qai pote beto sira doru tinoni. Beto sa qai aru vavaikamuniria sa doru kikipa kole joladi ko ka vitu totopa tu sa qai kukura vapugeleniria.

⁹ Ko na anyedi ira sa sa papada vei ka made tina marene. Pa liguna isa sa vamule riuria i Jisu sira na tinoni.

¹⁰ Beto pa totooso tugu isa sa taloa sisa ko sa lao koi tavitiria sira nona sepele pa koaka ko qai toka lao vei pa eqa pa Dalamanuta.

***Qai Tepa Roiti Vaivagabaradi ira na Parese
(Matiu 16.1-4)***

¹¹ Ego qai lame tai Jisu sa ira na Parese ko qai podalai vaigua lao tana sira. Qai tepai ko mi roitinia isa sa kai roiti vinagigila vaivagabarana koko lagere veina pa noka qarigu. Ko qai vei ko mai podekia qarigu.

¹² Poni sa vagorea kai vasaenga lavata si Jisu beto pira sauniria, <<Ai sa vei ko qu tepai tu na roiti vinagigila vaivagabaradi sagou na sasae tinoni kopira? Ma poja sosotonigou ara sagou: kepore sa kai vinagigila vinasosoto mina taroiti vaniria sira na sasae tinoni pira!>> sau sisa.

¹³ Beto sa turu loa paleria isa sira ko sa koi ligu pa koaka ko sa karovo laona pa kai kale ovuku.

*Sa Vavanau Vabalauria i Jisu sira na ona Sepele
(Matiu 16.5-12)*

¹⁴ Ego qai roqu mumania ko qaike pogoso vasku bereti sira na sepele, goto kai memekana gu sa qai surania pa koaka.

¹⁵ Ko sa pojaniria i Jisu sira, pira sauniria, <<Mu suvere kopu! Mu balauniria sa na vavakovurun palava tadira na Parese beto ti Herodi,>>* sauniria.

¹⁶ Qai kole vavaivavakato mekadi sira na sepele, pira qarigu, <<Sa kepore gada bereti sa sa poja veinigita inara isa,>> qarigu sira.

¹⁷ Ba sa tei gigilaiona tu i Jisu sa isa qai kole pojai ira, ko pira sauniria, <<Ai sa vei ko qu korapa tu vavaivavakatonian sa kepore gamiu bereti qugu? Quke vakoinonoa beto quke vagogovea tu agou sa? Sa oqoro tu revanga sa na bulomiu?

¹⁸ Na beko koleona na matamiu, ba quke boka babata tu sa? Beko pore talingimiu tu, ba qu oqoro tu tavonga? Quke roqu vakoititia tu agou sa na veveina

* **8:15** Na veveina na **vavakovurun palava** saunia i Jisu sa na vaisori beto na vavaigitanai tadira na Parese beto ti Herodi.

¹⁹ totonai qa kikiparia ara ka lima bereti ko qa ianiria ira ka lima tina tinoni? Ka visa sa na topa qu vapugeleniria na kikipa kole joladi?>> sauniria.

Poni sa qai paranga sira, <<Ka manogarua,>> qarigu.

²⁰ Poni sa paranga i Jisu, <<Goto tonai qa kikiparia ka vitu bereti ko qa ianiria ka made tina tinoni ara, sa ka visa topa sa qu vapugeleniria na kikipa kole joladi?>> sauniria.

Poni sa qai oe lao tu sira, <<Ka vitu,>> qarigunia.

²¹ <<Ba ai sa vei? Qu korapa oqoro tu vagogovea agou sa?>> sau si Jisu.

I Jisu sa Salania na Tinoni Leleqana

²² Ego qai lame kamu pa Betiseda sira Jisu beto ira nona sepele. Ko ketakoi sa qai toni lamenia ira na tinoni sa kai tinoni leleqana, beto qai tepa vivitigia ko mi vaoponia na limana qarigu.

²³ Poni sa aru tekua i Jisu sa na limana na tinoni leleqana ko sa toni votunia pa peguruna na gusu. Ketakoi tu sa lao odolo taria isa sa na matana beto sa sa vaoponia na limana beto sa nanasia, pira saunia, <<Ai vei, qu batia tu kaki sakasava?>> saunia.

²⁴ Poni sa enga sa na tinoni api, beto paranga, <<Qa batiria sira na tinoni, ba qai vei gu na gou qai korapa rereregedia,>> sau sisa.

²⁵ Beto sa sa vaopo beinia mule na limana i Jisu sa karu matana na tinoni api. Poni sa sa doro dodola beto sa jonga liguona sa na ona dodoro, ko sa doro vakakabere betoria sa doru sakasava.

²⁶ Beto sa garunu variua pa ona gugusu i Jisu sisa, pira saunia, <<Muneke lao gasa votu pa gugusu pa Betiseda,>> saunia.

I Pita sa Ule Votunia na Veveina i Jisu

(Matiu 16.13-20; Luke 9.18-21)

²⁷ Ego sa taloa riu si Jisu beto ira nona sepele ko qai lao vei pa gugugusu pa Sizaria Pilipae. Tonai qai korapa rerege lao pa soana sa sa nanasaria i Jisu sira nona sepele, pira sau, <<I sei qarigunisiu ara sira na tinoni?>> sauniria.

²⁸ Poni sa pira qarigu sira, <<I Jone Paputaiso sao qarigu sira kaki. Goto kaki sa i Elaija sao qarigu. Goto ira kaki mutu sa kame ira na tinoni kokorotai pa moa sao qarigunigo,>> qarigu sira na sepele.

²⁹ Beto sa sa nanasaria mule isa sira, <<Goto agou i sei qugunisiu sara?>> sauniria.

Poni sa oe lao tana si Pita, pira sau, <<Ao sa na Karisito,>>[†] sau sisa.

³⁰ Beto sa naquria i Jisu sira ko maike vavakatonina tana kai goto tinoni sa na veveina isa sauniria.

I Jisu sa Vavakatonina na ona Mate

(Matiu 16.21-28; Luke 9.22-27)

³¹ Ego ko sa podalai vaivagigalainia tadira i Jisu sa na veveina na Tuna na Tinoni mina gosororia soku vitigi beto mai kilu palenia ira na iviva mamata, na kuta iama beto ira qai vaivagigalainia na Vavanau ko mina tavamate sisa, ba pa liguna kue rane sa mina turu mule pa mate sisa sau.

[†] **8:29** Na paranga <<Mesaea>> beto na <<Karisito>> sa kai muqisina gu na ginuadi. Na ginuadi sa <<Na tinoni tavilena tana Tamasa>>.

³² Ko sa poja lolodakia i Jisu tadira sa sa vei isa. Poni sa teku kalenia i Pita si Jisu ko sa podalai tokea.

³³ Poni sa balinga si Jisu ko sa dororia sira nona sepele beto sa tokea si Pita, pira saunia, <<Mu lao pa liguqu Setani! Ao quke korapa roroqua na sakasa tana Tamasa sao, goto tana tinoni gu,>> sau sisa.

³⁴ Beto sa kuku vaikamuniria i Jisu sira na minete tinoni beto ira nona sepele ko pira sauniria, <<Na tinoni sa nyorogua tutisiu ara sa mi roqu muma palenia nona toa mekana, beto mi pogosia na ona korosi ko mi tutisiu ara.

³⁵ Ura na tinoni sa nyorogua kopu vasarenia nona toa mekana sa kode mina saivia tugu sa nona toa. Goto na tinoni sake rabekia na ona toa pa tutiqu ara beto pa vavakatona na nongoro jongana taqu sa mina aloa sa nona toa.

³⁶ Na sa sa mina boka vagavoria na tinoni vei bi gona pale isa sa na ona toa ko bi isongia na kasia gusu doruna? Bi julingai tu!

³⁷ Ko na sa sa mina roitinia isa ko mina boka alo mulenia sa nona toa? Bi mija tu!

³⁸ Na tinoni sa keanisiu ara beto na qua paranga pa sasae tinoni ikikerena beto na selana api, poni sa na Tuna na Tinoni ba mina keania tugu sisa tonai mina lame tavitiria ira na mateana tabuna pa neqi lavata tana Tamasa na Tamana sisa,>> sau si Jisu.

9

¹ Beto pira sauniria i Jisu sira, <<Ma poja soso-tonigou ara sagou: kaki agou qai korapa turu pira

sa maike tei mate tu tinganai mai batia na binan-gara tana Tamasa mina lame tavitia na neqi,>> sau sisa.

*Sa Bei sa na Tinina i Jisu
(Matiu 17.1-13; Luke 9.28-36)*

² Ego sa jola ka vonomo rane, sa sa tekuria i Jisu sira Pita i Jekopi beto i Jone ko sa toni saeniria pa kai kubo ululuna ko qai suvere mekadi ketakoi. Ko pa moedi ira ketakoi sa bei sa na tinina i Jisu.

³ Na ona poko sa keka kikilanga jolaniria doru sakasava qai vakeka veiniria ira na tinoni pa peso.

⁴ Beto qai bola votu kamuria sira Elaija i Mosese ko qai kole paparangia si Jisu.

⁵ Ko totonai sa paranga lao ti Jisu si Pita, pira saunia, <<Rabi, sa jongana jola sa qe korapa lani sagei! Ko me roitinia tu ropi kue aqaqo, kame tamu, kame ti Mosese, beto kame tai Elaija, uve? >> sau sisa.

⁶ Ura qai matagutu vivitigi sira kue ko sake gigilai na sa sa pojai si Pita.

⁷ Beto sa bola amuria kai lei beto totonai qai nongoria sa kai ovovele koko veina pa korapa lei, pira sau, <<Api sa na Tuqu, isa qa roroqu vivitigia ara. Mu nongoria sisa!>> sau.

⁸ Poni qai siboro sira ko qai doro vailivutai ba kepore mule sa kai tinoni bai batia, goto mekana gu i Jisu sa korapa suvere tavitiria.

⁹ Ko tonai qai loai na kubo ko qai korapa oqa votu gogoredia, sa sa naquria i Jisu sira kue sepele ko maike vavakatonina sisa vei qai batia, tinganai mina turu mule mai tu pa mate sa na Tuna na Tinoni sauniria.

¹⁰ Ko qai kopu kole kopunia gu mekadi ira sa api, ba qai kole vaigua mekadi sa na sa beka na ginuana sa na turu mule pa mate saunia isa qarigu.

¹¹ Beto qai nanasia sisa, pira qarigu, <<Ai sa vei ko qai pojai ira qai vaivagigalainia na Vavanau sa i Elaija mai tu sa mina lame momoe?>> qarigu.

¹² Poni sa oe laoria i Jisu sira, pira sauniria, <<Sosoto tugu i Elaija sa mina lame momoe tu ko mina vatana vatuvisi liguria sira doru sakasava. Ba ai sa vei ko sa pojai tu na Kukuti Tabuna sa mina gosororia soku vitigi beto mina tadogoro vakepore sa na Tuna na Tinoni?

¹³ Ba ara ma pojanigou, sa tei lame tu si Elaija, ba qai tutini dia roroqu vei qai nyoroguania ira sisa, vei tugu sa tei pojai tu na Kukuti Tabuna,>> sau sisa.

*I Jisu sa Salania kai Koburu Marene sa Kolea na Tomate Ikikerena
(Matiu 17.14-21; Luke 9.37-43a)*

¹⁴ Ego tonai qai mule gore kamuria sira nona sepele sira Jisu beto ira kue sepele sa toniria, sa qai batia sa kai minete tinoni lavata korapa suvere ketakoi beto ira qai vaivagigalainia na Vavanau sa qai korapa vaigua lao tadira na sepele.

¹⁵ Isa tugu qai batia i Jisu sira doru tinoni, sa qai gabara beto qai abutu lao gogoso qequerania sisa.

¹⁶ Beto sa sa nanasaria i Jisu sira na ona sepele, pira sau, <<Na sa sa qu kole vaiguania agou tadira?>> sau sisa.

¹⁷ Poni sa paranga sa kai tinoni pa vaikamu tinoni isa, pira sau, <<Tinoni vaivagigalai, na tuqu

marene ara sa qa toni lamenia tamu, ura sa kolea na gagala ikikerena ko sake boka paranga.

¹⁸ Pai tu mina korapa sisa ba tonai mina vakamunia poni sa irunia tu pa peso ko sa dadao tu na mangana, sa garata beto sa totogeoso betona na tinina. Ko qa teparia ara sira na mua sepele ko mai iju votu palenia sa na gagala ikikerena qauniria, ba qaike bokai tu,>> sau sisa.

¹⁹ Poni sa oe laoria i Jisu sira, pira sau, <<Agou na sasae tinoni kopira sa kepore sosoto na miu rarange! Ai tu koi vei sovaina vei sa mana kole suvere tavitigou ara sagou! Ai tu koi vei sovaina vei sa mana kole junonigou ara sagou? Mu toni lamenia taqu sa na koburu isa,>> sau sisa.

²⁰ Ko qai toni laonia tana sa na koburu marene isa. Ko isa tugu sa doro lao sa na gagala ikerena api ko sa batia si Jisu, poni sa sasuria sa na koburu marene, ko sa vavukelia ko sa titolo bobokilai tu pa peso, beto sa dadao tu na mangana.

²¹ Beto sa nanasia i Jisu sa na tamana na koburu, pira sau, <<Ai totošo sa sa podalai veinia isa inara?>> sau.

Poni sa oe lao sa na tamana, <<Sa podalainia na melaluna tu.

²² Ko kubo totošo sa gona laonia tu pa niku beto pa kolo ko mi vamatea sau. Ko vei bu boka ao poni sa mu roroqugei ko mu tokanigei,>> sau sisa.

²³ Poni sa oe lao si Jisu, pira sau, <<Vei bu boka qugu tu ao! Doru sakasava sa sa bokai gu na tinoni sa vasosoto,>> sau sisa.

²⁴ Isa tugu sau i Jisu poni sa sa vela votu sa na tamana na koburu api, pira sau, <<Qa vasosoto

sara, mu tokanisiu ketakoi sake neqi na qua vina-sosoto!>> sau sisa.

²⁵ Ego ko tonai sa batiria i Jisu qai abutu vaikamu lame sira na minete tinoni, sa sa tokea isa sa na gagala ikikerena, pira saunia, <<Ao na gagala kikiqilimu na popokamu qa parangigo ara sao ko mu votu riu tana koburu marene api beto ko muneke kamu kole ligua,>> sau sisa.

²⁶ Poni sa kuku uui sa na gagala ikerena ko sa raja vaneneqeria sa na koburu marene api beto sa sa votu taloa tana. Ko sa doro vei na tinoni matena sa na koburu marene api. Ko ira soku tinoni sa qai paranga vei pira, <<Koi, sa tei mate tu sina,>> qarigu.

²⁷ Ba sa arua i Jisu sa na limana na koburu ko sa bako vatatakolea poni sa turuona sa na koburu.

²⁸ Ego ko totonai sa tome pa leo ruma si Jisu, sa qai mavo nanasa golomia ira nona sepele sisa, pira qarigunia, <<Ai sa vei ko qeke boka tu iju palea agei sa na gagala ikikerena?>> qarigu sira.

²⁹ Poni sa oe lao si Jisu, pira sau, <<Na sakasava vevei ina sa sake taroiti goboro goto pa vavara gu beto sa boka votu,>> sau si Jisu.

*Sa Poja Beia i Jisu sa na Veveina na ona Mate
(Matiu 17.22-23; Luke 9.43b-45)*

³⁰ Ego ko sa taloa ketakoi si Jisu beto ira na ona sepele ko qai jola vei tu pa Qalili, ura sake nyoroguania i Jisu sa bai gigilai ira na tinoni sa ketakoi sa suvere isa sau.

³¹ Ko sa kole vagigalairia isa sira nona sepele, pira sauniria, <<Na Tuna na Tinoni sa kode mina tavalao pa limadi ira na tinoni ko mai vamatea, ba

pa liguna kue rane mina tavamate sa kode mina turu mule sisa,>> sauniria.

³² Qai rurania ira sa na ginuana na paranga api, ba qai pangagadia ko qaike tuma nanasia ira sisa.

I Sei sa na Lavatana beto na Poreveveina Jola?
(Matiu 18.1-5; Luke 9.46-48)

³³ Ego tonai qai kamu pa Kepaniami ko qai tome pa ruma poni sa sa nanasaria i Jisu sira na ona sepele, pira sau, <<Na sa sa qu kole vaiperani paranga agou pa soana lamena?>> sau sisa.

³⁴ Ba qai okoto ke vagala beto sira, ura pa soana lamena sa qai kole vaiperani paranga ira sa na veveina: <<I sei sa na poreveveina jola?>> qarigu.

³⁵ Poni sa togo ko sa kuku vaikamuniria i Jisu sira ka manogarua ona sepele beto pira sauniria, <<Na tinoni sa nyogua tavaululu sa mi kole vakaurai tadira doru ko mi nabuluniria sira doru,>> sau.

³⁶ Beto sa aru vakatapia isa sa kai koburu ikete ko sa vaturua pa moedi ira doru, beto sa sa aru vakatapia beto pira sauniria,

³⁷ <<Na tinoni sa vakamu vatalea pa isongoqu ara sa kai koburu ikete vevei api, sa sa vakamu vatalesiu tugu sara. Ko isa na tinoni sa vakamu vatalesiu ara, sa nake ara gu mekaqu sa sa vakamusiu na tinoni isa, goto isa tugu vei sa garunusiu ara,>> sau si Jisu.

Isa sake Kanagita sa sa Tokanigita
(Luke 9.49-50)

³⁸ Ego sa paranga lao tana si Jone, pira sau, <<Tinoni vaivagigalai, qe batia agei sa kai tinoni sa ijiju pale tomate ikikeredi pa isongomu ao ko qe

vanosoa, ura nake somanana tadagita sisa,>> sau si Jone.

³⁹ Ba sa paranga si Jisu, <<Muke vanosoa! Ura kepore kai tinoni sa roitinia kai roiti vaivagabarana pa isongoqu ara mina boka poja vivikeresiu sara pa liguna.

⁴⁰ Ura na tinoni sake kanagita sa sa kole vei tadagita sisa.

⁴¹ Ma poja sosotonigou ara sagou: na tinoni sa vanigou kai kapa pie pa isongoqu ara ura sa gigilai isa sa agou na tinoni tana Karisito, poni na tinoni isa sa mina tekua tugu sa na ona pinia,>> sau si Jisu.

Na Totoke sa Vaselagita

(Matiu 18.6-9; Luke 17.1-2)

⁴² <<Na tinoni sa vatatupea ko bi varoitinia na sela sa kai koburu ikete sa rangesiu ara sa sa jongana jola sa bi pilunia kai patu doa lavata na ruana ko bi lupi pale pa kolo.

⁴³ Beto vei bi vatatupego ko bi varoitinigo na sela sa kai kale limamu, sa mu lomoto vaqopu pale! Ura sa jongana jola sa na qoqopumu ao ba bu tekua sa na toa jola. Isa sa sa jongana jolania vei bu isongo betoria karu limamu ko bai tagona lao beto pa heli na iku sa ilili kare.*

⁴⁵ Beto vei bi vatatupego ko bi varoitinigo na sela sa kai kale nenemu sa mu lomoto vaqopu pale gu! Ura sa jongana jola sa na qoqopumu ao ba bu

* **9:43** Na pikata 44, 46 pira sa qai kepore pa doru kukuti kokoleidi, goto qai takuti tutinia gu na pikata 48: <<ketakoi qai kole na uloso qaike boka mate ko mai ganiria, beto ko na iku vuvurunguna sake boka tailili vamate.>>

tekua sa na toa jola. Isa sa sa jongana jolania vei bu isongo betoria karu kale nenemu ko bai tagona lao beto pa heli.[†]

⁴⁷ Beto vei bi vatatupego ko bi varoitinigo na sela sa kai kale matamu, sa mu ujolo pale gu! Ura sa jongana jola sa bi kai matamu gu bu tome pa binangara tana Tamasa. Isa sa jongana jolania vei bu isongo betoria sa karu matamu ko bai tagona lao beto pa heli,

⁴⁸ ketakoi qai kole na uloso qaike boka mate beto ko na iku vuvurunguna sake boka tailili vamate.

⁴⁹ Ura doru tinoni sa mai tavalia buru pa iku, kai muqisi podeke vei na vavakukuvu sa tavalioso pa solo.

⁵⁰ Na jongana sa na solo. Ba vei mina maragutu sa na lilingina, sa ai mule muna roiti vei beto muna boka valilingi beia? Mu isongia na solo pa miu toa ko mu mekarai suvere vaibaere vatale,>> sau si Jisu.

10

Na Nanasana na Veveina na Vailoa Pale (Matiu 19.1-12; Luke 16.18)

¹ Ego sa taloa ketakoi si Jisu ko sa gore vei pa gugugusu pa Jiudia beto pa kai kalena pa pie Jordani. Ko na minete tinoni mule sa qai vavaikamu

[†] 9:45 Na paranga sa tapeluku <<heli>> lani beto vei tugu pa pikata 43, 47, sa pa paranga Qiriki na <<Qehena>>. Pa Qehena sa na isongona na lolomo pa peguruna pa Jerusalema, ketakoi qai gogona pale nyanyao na ikika beto qai vatoani iku na rane na bongi ko na iku sa toa laona gu doru toso. Pa Vinaego Koregana sa pa heli na ia qai lao ira qai gosoria na vinakilasa tana Tamasa

lame tana ko isa sa vagigalairia vei tugu sa tei manoga roroitinia tu doru toto.

² Ego ko ira kaki Parese sa qai nyogua vagonai si Jisu ko qai lame nanasia, pira qarigunia, <<Ai vei, na tavamalumuna tugu pana Vavanau sa na iviva marene sa mina boka loa pale sa na maqotana?>> qarigu.

³ Poni sa oe laoria i Jisu sira, pira sauniria, <<Na sa sa garununigou i Mosese agou?>> sauniria.

⁴ Poni sa pira qarigu, <<I Mosese sa sa vamalumia sa na iviva marene mina boka kutia kai pepa vailoa beto mina boka variu pale sa na maqotana sau,>> qarigu.

⁵ Ba sa parangaria i Jisu sira, pira sau, <<Ura koko vei tu sa duduvili na roqumi agou vei sa sa kuti vanigou i Mosese sa na garunu isa.

⁶ Goto pa popodalaina na vinapodaka sa na Tamasa sa sa roiti vamarenia beto sa varerekoa sa na tinoni.

⁷ Ko sa vei isa sa na marene sa mina loaria ira na tamana beto na tinana, ko mina kole kame tana maqotana.

⁸ Ko ira karu sa mai kame tinoni gu. Ko qaike pikatarua goto kame gu sira karu.

⁹ Ko isa sa tei vaipuku tariniria tu na Tamasa, sa na tinoni mike vaipikatainiria,>> sau si Jisu.

¹⁰ Ko tonai qai mule pa ruma sa qai nanasania ira na sepele sa na ginugua api.

¹¹ Poni sa parangaria i Jisu sira, <<Na marene sa loa pale na maqotana ko sa alava ligua kai rereko gotona mule sa sa babarata tugu sisa.

¹² Ko na rereko ba vei bi loa pale na mare-nena ko bi alava beia kai goto marene mule sa sa babarata mutugu sa na rereko isa,>> sau sisa.

*I Jisu sa Mananiria ira na Koburu Ikikete
(Matiu 19.13-15; Luke 18.15-17)*

¹³ Ego qai toni kamuniria ira kaki tinoni tai Jisu sira na koburu ko mi vaoponiria na limana isa qarigu, ba qai vatokeniria ira na sepele sira.

¹⁴ Totonai sa batiria i Jisu qai roiti vei inara sa sa tagigiri ko pira sauniria sira, <<Mu loa valameria taqu ira na koburu. Muke suquturia, ura tadira tugu veveidi pira sa na binangara tana Tamasa.

¹⁵ Ma poja sosotonigou ara sagou: na tinoni sake vei kai koburu ikete pa tekuna na binangara tana Tamasa, sa minake tome lao tugu sisa,>> sau sisa.

¹⁶ Beto sa aru vakatapia isa sira na koburu ko sa vaoponiria na limana ko sa mananiria.

*Na Tinoni Isisongo
(Matiu 19.16-30; Luke 18.18-30)*

¹⁷ Ego tonai sa taloa riu ko sa korapa lalaona pa soana si Jisu, sa sa abutu lame togo sori tutunguna pa moena i Jisu sa kai tinoni, ko sa nanasa, pira sau, <<Tinoni vaivagigalai jongamu, na sa sa mana roitinia ara beto mana teku isongia ara na toa jola?>> sau sisa.

¹⁸ Poni sa pira saunia i Jisu sisa, <<Ai sa vei ko qu giganisiu tu na jongaqu ara sao? Kepore sa kame bi jongana, goto mekana gu na Tamasa.

¹⁹ Qu gigilariamua ao sira na garunu: <Muke varivai, muke babarata, muke ikiko, muke jutu

seseke, muke teku isongo pa seseke, mu panganiria na tinamu na tamamu,> qarigu,>> sau sisa.

²⁰ Poni sa pira sau sa na tinoni api, <<Tinoni vaivagigalai, doru garunu vevei ira sa toto vei na iketequ tu qa podalai tutiria ara sira,>> sau.

²¹ Tonai sa doria beto sa roroqua i Jisu sisa, ko pira saunia, <<Kai sakasava gu sa oqoro okotonigo ao. Mu lao ko mu vavainiria sira doru sakasava qu isongoria, ko mu ianiria ira na tinoni golabadi ko mi pore mua isisongo pa noka. Beto sa mu lame tutisiu sara,>> sau sisa.

²² Tonai sa paranga vei inara i Jisu poni sa titigore sisa, beto sa tabekele ko sa pogoso riunia isa sa na bulo takulangana, ura na tinoni isisongo vivitigi sisa.

²³ Beto sa doro vailivutai i Jisu beto pira sauniria sira nona sepele, <<Sa tapata vivitigi ko mai tomea ira na tinoni isisongo sa na binangara tana Tamasa,>> sau sisa.

²⁴ Poni qai gabarania ira na ona sepele sa na paranga tana. Ba sa paranga bei laoria mule i Jisu sira, <<Boko tuqu, sa tapata jola na tomena sa na binangara tana Tamasa!

²⁵ Na manugu tapatana jola sa na kameli mina sulingi tomea na lubogona na nila, ba sa tapata jolania mutu isa sa na tinoni isisongo mina tomea sa na binangara tana Tamasa,>> sau si Jisu.

²⁶ Ko tonai sa qai gabara vivitigi sira na sepele ko qai okoto vavainanasa lao lame, pira qarigu, <<Ko mina vei sa i sei gu sa mina taalo?>> qarigu.

²⁷ Poni sa doro laoria i Jisu sira beto sa pira sau, <<Tana tinoni sa tapata jola sapi, ba tana Tamasa sake tapata. Ura kepore kai sakasava sa tapatia na Tamasa,>> sau sisa.

²⁸ Beto sa paranga si Pita, pira sau, <<Dogoro! Agei sa qe tei loa vakole paleria tu sa doru sakasava ko qe korapa tutigomei ao,>> sau.

²⁹ Poni sa paranga si Jisu, pira sau, <<Ma poja sosotonigou ara sagou: na tinoni sa loaria na ona ruma, na luluna marene na luluna rereko, na tamana na tinana, na tuna babi na kobu peso, pa ginuaqu ara beto na nongoro jongana,

³⁰ sa isa sa mina tamo vasoku vania na Tamasa kopira. Ko kode mina isongoria soku gogoto jola ruruma, beto mina soku gogoto luluna marene na luluna rereko, na tinana, na tuna, na peso, beto mina tangangangulu tugu vei sisa. Beto pa tooso sa korapa lame sa mina isongia na toa jola sa na tinoni isa.

³¹ Ko ira soku qai momoe sa mai liligu, beto ira soku qai liligu sa mai momoe,>> sau sisa.

*Na Vinaue Totoso sa Pojai i Jisu na ona mate
(Matiu 20.17-19; Luke 18.31-34)*

³² Ego sa tonia i Jisu beto ko ira na ona sepele sa na soana saena pa Jerusalema ko i Jisu sa momoeniria. Ira na sepele qai gabara vivitiginia sisa beto ko ira na tinoni qai tuti liguria ba qai matagutudia tugu. Ko sa toni kaleniria mule i Jisu sira ka manogarua sepele ko sa podalai pojaniria sira na sakasava mina gosororia isa ketakoi,

³³ pira sau, <<Mu vainongoro. Taque korapa rerege sae pa Jerusalema sa gita. Ketakoi na Tuna na Tinoni sa kode mina tavalao pa limadi

ira na kuta iama beto ira qai vaivagigalainia na Vavanau. Kode mina tajutu ko mina tavamate beto kode mai valaoa tadira na tinoni karovodi sisa

³⁴ ko mai vavaledenia, mai tue taria beto mai piqolia ko mai vaivamatea sisa, beto mina jola gu kue rane sa mina turu mule sisa,>> sau si Jisu.

*Na Tepa tadira Jekopi i Jone
(Matiu 20.20-28)*

³⁵ Ego qai lame ti Jisu sira Jekopi beto ko i Jone karu tuna marene i Zebeti, ko pira qarigu, <<Tinoni vaivagigalai, qe nyoroguania ko na manugu be tepanigo agei karu sa bu roiti vanigei ao qeu,>> qarigu.

³⁶ Poni pira sau si Jisu, <<Na sa sa qu nyoroguania agou karu ko ba roiti vanigou ara qugunia?>> sau sisa.

³⁷ Poni qai oe lao sira karu, pira qarigu, <<Dai, mu vamaalumugei gu ko tonai muna toqoa ao sa na mua totoqona bangara pa mua binangara lavata, sa kame agei karu mi toqo keta pa kale matuamu goto kame keta pa kale merimu qeu,>> qarigunia.

³⁸ Poni pira sauniria Jisu sira karu, <<Quke gigilai agou karu sa na manugu qu korapa tepai. Ai vei, muna boka tomeria tu agou karu sa na vitigi mana gosororia ara? Muna boka tapaputaisonia agou karu sa na paputaiso vitigi veveina mana gosororia ara?>> sau sisa.

³⁹ Poni pira qarigu sira karu, <<E, mene boka gu,>> qarigu.

Poni pira sauniria i Jisu sira karu, <<E, na vitigi mana tomeria ara sa muna gosororia tugu agou

karu, beto ko muna tapaputaisonia gu agou karu sa isa mana tapaputaisonia ara.

⁴⁰ Ba nake ara mana vilea sa i sei sa mina togo pa kale matuaqu beto pa kale meriqu. Goto na Tamasa tu mina vaniria ira sa tei vatana vaniria tu sa karu totoqodi pira,>> sau si Jisu.

⁴¹ Ego tonai qai nongoria ira ka manogaputa sepele sa sa vei inara, sa qai tagigiri vivikereniria sira Jekopi i Jone.

⁴² Poni sa kuku vaikamuniria i Jisu sira na ona sepele, ko pira sauniria, <<Qu gigilaimiu agou sa ira qai tadogoro vei na bangaradi ira na tinoni karovodi sa qai lalae betoniria gu sa na toa tadira na dia tinoni, beto ira na tinoni sa koleria na neqi sa qai kole kuta uananiria sira na tinoni pa kauraidi.

⁴³ Ba agou sa munake roiti vei inara. Goto na tinoni sa nyoroguania ko mina tinoni poreveveina sa mina kole nabulu betonigou tu sagou doru.

⁴⁴ Beto agou sa na tinoni sa nyogua momoenigou sa isa sa mi pinausu tamugou doru tu sisa.

⁴⁵ Ura na Tuna na Tinoni sa sake lame ko mi poreona nabulu sau, goto sa nabulu tugu beto sa vania tu na ona toa ko sa pajuku aloria sira na kubo tinoni,>> sau sisa.

*I Jisu sa Vababatai na Matana i Batimiasi
(Matiu 20.29-34; Luke 18.35-43)*

⁴⁶ Ego qai gore kamu pa Jeriko sira. Ko tonai mi taloa pa Jeriko sau si Jisu beto ira na ona sepele beto ko na minete lavata, sa kai tinoni leleqana na

isongona i Batimiasi, na tuna marene i Timiasi, sa sa korapa togo tetepa poata pa kekete soana.

⁴⁷ Ko totonai sa nongoronia isa si Jisu pa Nazareti sa sa korapa rerege jola qarigu sa sa podalai kuku votu, pira sau, <<Jisu na Tuna i Devita! Mu roroqu tokanisiu!>> sau sisa.

⁴⁸ Poni ira soku tinoni qai tokea ko mi nogoto qarigunia. Ba totonai sa sa vaiolo saea mutu sa na ona kukuku, pira sau, <<Jisu na Tuna i Devita! Mu roroqu tokanisiu,>> sau.

⁴⁹ Poni sa turu vanogoto si Jisu ko pira sau, <<Mu kuku valamea,>> sau.

Ko qai kukua sa na tinoni leleqana api, pira qarigunia, <<Mu varene! Mu turu! Isa sa korapa kukugo,>> qarigunia.

⁵⁰ Poni sa teku vagore palea sa na poko sa udenia, sa gasa turu ko sa lame tai Jisu.

⁵¹ Poni sa paranga laoa i Jisu sisa, pira sau, <<Na sa sa qu nyoguania ao ko mana tokanigo ara?>> saunia.

Poni sa pira sau sa na tinoni leleqana api, <<Rabi, ara qa nyoguania ko ba babata ligu qau,>> sau.

⁵² Poni sa pira saunia i Jisu sisa, <<Mu lao, na mua rarange sa sa tei salanigo tu sao,>> saunia. Pa toতোসো তুগু ইসা সা দোদোগরো লিগু সিসা কো সা সোমানা তুতিঅনা ই জিসু সিসা.

11

Na Tome ti Jisu pa Jerusalema

(Matiu 21.1-11; Luke 19.28-40; Jone 12.12-19)

¹ Totonai qai tata pa Jerusalema sira ko qai kamu pa Betipezi beto pa Betani pa Kubo pa Olive,

sa sa garunu lao momoeniria i Jisu sira karu ona sepele,

² pira sauniria, <<Mu lao pa gusu kai karovona pa moemiu poni. Ko isa tugu muna bola lao sa kode muna batia sa kai dongiki na tapiko vaturu kolena isa oqoro koia tugu kai tinoni. Mu ruvatia sisa ko muna toni lamenia.

³ Vei mai nanasagou kaki tinoni, <Ai sa vei qu korapa roiti vei ina?> marigunigou, sa pira muna oe veiniria, <Na Bangara sa nyoguania mai beto nake sovaina mina vamule lamea sau,> munaguniria,>> sau si Jisu.

⁴ Ego ko qai taloa lao sira karu ko qai batia sa na dongiki koregana na tapiko vaturu kolena pa peguru na atakamana pa kekete soana, ko qai lao ruvatia.

⁵ Poni sa qai paranga sira kaki tinoni qai suvere tata ketakoi, pira qarigu, <<Na sa qu korapa roitinia? Ai sa vei ko qu korapa ruvatia na dongiki ina?>> qarigu.

⁶ Poni sa qai pojai ira karu sa isa vei sa poja veiniria i Jisu. Poni sa qai vamalumu vaniria.

⁷ Ko qai toni vakamunia tai Jisu, ko qai lovasa vamakelenia na poko sa na pokotona na dongiki, beto sa koi si Jisu.

⁸ Ira kubo tinoni sa qai lovasaria pa soana sa na dia poko, goto ira kaki qai kaele teku egequru gogou ko qai lovasaniria pa soana.

⁹ Ko ira na tinoni qai rerege momoe lao beto qai tuti pa liligu sa qai kukuku,

<<Aroia!

Sa tamana sisa sa lame

pa isongona na Bangara!

¹⁰ Sa tamana sa na binangara
tana tamada i Devita.

Aroia pa nulu vavagalo,>> qarigu.

¹¹ Ego ko sa kamu pa Jerusalema sisa ko sa lao
tome pa kakabarena zelepade. Ko sa kole dogoro
vailivutainiria isa sira doru sakasava ketakoi, ba
sa tei gore tu sa na vevelu ko sa votu laona pa
Betani sisa beto ira ka manogarua sepele.

I Jisu sa Levenia na Gou Piqi

(Matiu 21.18-19)

¹² Ego ko sa rane neqa ko qai taloa koko lame vei
pa Betani, sa vaia na burana si Jisu.

¹³ Tonai tu sa korapa lalameona pa soana sa sa
batia sa kai gou piqi sa mota jola na equruna, ko
sa lao doria palu koleona na vuana sau. Ba tonai
sa lao kamua sa kepore sa kai vuana bi batia goto
na gagale equruna gu ura sa oqoro kamua na ona
totoso vua.

¹⁴ Poni pira saunia i Jisu sa na gou piqi isa,
<<Kepore tugu kai tinoni mi gania na vuamu sao!
>> saunia sisa.

Ko qai nongoriadia tugu ira na ona sepele sa na
parangana i Jisu.

I Jisu sa Lao pa Kakabarena Zelepade

(Matiu 21.12-17; Luke 19.45-48; Jone 2.13-22)

¹⁵ Ego tonai qai kamu pa Jerusalema poni sa
tome lao pa kakabarena zelepade si Jisu ko sa po-
dalai adu vovotuniria sira qai korapa vavai beto
ira qai vavainiria na sakasava pa kakabarena
zelepade, beto sa peluku vaopo paleria sira na

tevolo tadira qai bebei poata karovodi beto ira na totoqodi tadira na tinoni qai kole vavainiria na kuru vavakukuvudi,

¹⁶ beto sa suquturia ko kepore kame bi pogoso vaikarovainia kai sai pa karu uquna na kak-abarena zelepade.

¹⁷ Beto sa kole vaivagigalai, pira sauniria, <<Quke gigilai tu agou sa isa vei sa takuti pa Kukuti Tabuna?

<Na ruma taqu sa mina tavaisongo
na ruma vavarana

tadira doru puku tinoni,> sau!

Ba agou qu roiti veinia tu na bevi ovovona tadira na tinoni raja ikikodi,>> sauniria.

¹⁸ Ko tonai qai nongoronia ira na kuta iama beto ira qai vaivagigalainia na Vavanau sa sa vei inara i Jisu, sa qai podalai nyanyaqo soana ko mai vamatea sisa qarigu. Ba qai matagutunia sisa, ura doruna na tinoni sa qai gabarania sa na ona vaivagigalai.

¹⁹ Ego totonai sa gore na vevelu poni sa sa votu lao pa peguruna na gugusu si Jisu beto ira na ona sepele.

Na Lesonina na Gou Piqi

(Matiu 21.20-22)

²⁰ Ego totonai qai rerege jola na vuvugeina sa qai batia ira sa na gou piqi sa tei malei mate tu, sa podalai tu pa batuna ko sa gore tu kamu pa bagerena.

²¹ Poni sa roroqu kamua i Pita sa na veveina na gou piqi api ko pira saunia si Jisu, <<Rabi, doro! Na

gou piqi qu levenia ao sa sa tei mateona tu!>> sau sisa.

²² Poni sa paranga laoria i Jisu sira, pira sauniria, <<Mu rangea na Tamasa.

²³ Ma poja sosotonigou ara sagou: na tinoni sa paranga laoa sa na kubo api, <Mu tajopu ko mu gona laonigo mekamu pa ivere,> sau, beto sake ruarabeke pa bulona goto sa vasosotoa gu sa isa vei sa pojai sa mina gore votu tugu sau sisa, poni sa kode mina gore votu vei tugu sa pojai isa.

²⁴ Ko sa vei isa sa ma pojanigou: doru sakasava qu vavara ko qu tepai, sa mu vasosoto sa qu tei tekua tu, beto sa kode muna isongia ao sisa.

²⁵ Ko totonai muna turu vavara sa mu taleosonia sa na sela qu puku tutinia na goto tinoni, ko na Tamamiu pa noka ba mi taleosonigou na miu sela sagou,>>* sau si Jisu.

*Na Nanasana na Veveina na Neqi Ti Jisu
(Matiu 21.23-27; Luke 20.1-8)*

²⁷ Ego sa kamu bei mule pa Jerusalema si Jisu beto ira nona sepele. Ko totonai sa korapa rerege pa kakabarena zelepade si Jisu, sa qai vaikamu lao tana sira na kuta iama beto ira qai vaivagigalainia na Vavanau beto ira na iviva mamata.

²⁸ Ko qai nananasia sisa, pira qarigu, <<Ai neqi veveina sa qu isongia ao ko qu roitiniria na roiti veveidi inara? I sei sa sa vanigo na neqi ko qu roitiniria sa pira?>> qarigu.

* **11:25** Na pikata 26 sa sake kole pa doru kukuti kokoleidi. Pira sau sa na pikata 26 isa: <<Goto vei munake taleosoniria, poni sa na Tamamiu pa noka ba minake taleosoniria tugu sira na miu sela.>>

²⁹ Poni pira sauniria i Jisu sira, <<Ego ara ba ma nanasanigou mai kai nanasa ropi sagou. Ko vei muna oesiu agou sa kode mana ule vanigou ara sa pa neqi tai sei qa roitiniria ara sira na roiti aipira.

³⁰ Pai sa koko lame vei sa na neqi sa isongia i Jone ko sa paputaiso? Sa lame vei tana Tamasa pa noka, ba na koko lame veina tadira na tinoni gu? Mu oesiu moko,>> sau sisa.

³¹ Poni qai kole vaigua mekadi, pira qarigu, <<Vei tana Tamasa pa noka tanagu gita poni sa kode pira minagu, <Ba ai sa vei ko quke vasosotoa tu agou si Jone,> kode minagunigita.

³² Goto vei tana paranga sa gita <Na lame veina tadira na tinoni gu,> tanagu, sa sa vaivamatagutu sa,>> qarigu. (Qai matagutuniria ira sira na tinoni, ura doru tinoni sa qai rovea si Jone sosoto sa kai tinoni kokorotai qarigu).

³³ Ko pira gu qai oe veinia si Jisu, <<Dai, qe ke gigilai agei sa!>> qarigu.

Poni pira sauniria i Jisu sira, <<Ego, ko vei sa ara ba maneke ule vanigou tugu sa pai qa teku neqi beto qa roitiniria ara sira na sakasava pira,>> sauniria.

12

Na Vavakato Vavapadadi ira na Tinoni Roiti pa Inuma Qurepi

(Matiu 21.33-46; Luke 20.9-19)

¹ Ego sa podalai vavakato pa vavakato vavapada tadira si Jisu, pira sau, <<Koleona sa kai tinoni sa roitinia kai inuma qurepi beto sa bara vailivutainia. Sa ruri kori vaoqili valolua isa sa kai patu ketakoi mina tamuja teku sa na kolona na

qurepi, beto sa vaturua isa sa kai ruma gegelena ketakoi mina takopu sa na inuma qurepi. Beto sa loa valao vaniria ira kaki tinoni roiti ko qai roiti sa pa inuma isa ko qai kopunia, beto sa taloa riu pa kai gugusu souna sisa.

² Ego totonai sa kamua sa na totošo lolokete poni sa sa garunu vamulea na tinoni poreona inuma api sa kai ona pinausu ko mi lao tadira na tinoni kopu ko mi teku vania sa na iana tonai mai lolokete sau.

³ Ba qai lao tu ira na tinoni kopu ketakoi ko qai aru tamania sa na pinausu isa ko qai maja vivitigi pale beto qai iju vamule gagale palea.

⁴ Poni sa garunu laonia mule na tinoni poreona inuma api sa kai goto pinausu. Ba qai lao mutugu ira na tinoni kopu ko qai maja vapapalekai sa na batuna beto qai vakea vivikere pale.

⁵ Ba sa kai garunu laonia mutugu sa kai goto pinausu mule, ba tonai sa qai vamate sosotoa sisa. Ko na motadi sira sa garunu laoniria, ba inara tugu qai veiniria, kaki qai piqoloria goto kaki qai vamateria.

⁶ Ego kai memekana gu sa sa kole jola, isa tugu na tuna sa roroqu vivitigia. Ko liligu bebetō, sa sa garunu laonia isa tadira qai kopu inuma sa na tuna api ura pira sa roroqu vei sisa, <Na tuqu sosoto gu ara sapi, ko kode isa mai pangagania,> sau sisa.

⁷ Ba totonai sa ira na tinoni kopu inuma sa pira qai vaiparanga vei, <Isa kode mina isongo vakarovoria na isisongo tana tamana sapi! Mei, lame! Aria ko ta vai vamate pale sisa, ko na isisongo tana tamana sa tana teku vakarovoria

noda gita!> qarigu.

⁸ Ko qai aru tamania ko qai vamate pale, beto qai gona votu pale pa peguruna na inuma sa na kokobu tinina isa.

⁹ Ko inara sa vei poni sa na sa mina roitinia sa na bangara poreona inuma api? Kode pira gu mina roiti vei sisa: mina kamu sisa, ko mina vai vamate beto paleria sira na tinoni kopu inuma beto sa mina vakarovo lao vaniria mule ira kaki goto tinoni kopu sa na ona inuma qurepi api.

¹⁰ Ai vei qu oqoro tugu tiro vakakaberia agou sa isa sa tapoja pa Kukuti Tabuna? Pira sau sisa, <Isa tugu na patu qai kilu pale

ira na tino vavaturu ruma,
isa tugu sa na kuta patu viviso.

¹¹ Na roiti tana Bangara sapi
ko sa vaivagabara jola
pa oda dodogoro!> sau>>,
sau si Jisu.

¹² Ko qai gigilai ira na boko iviva lalavata sa na vavakato vavapada api sa sa juturia gu ira qarigu, ko qai nyaqoni soana ko mai aru tamania qarigu. Ba qai matagutunia ira sa na minete tinoni ko qai loai si Jisu ko qai riudia gu.

*Na Veveina na Tabara Takisi
(Matiu 22.15-22; Luke 20.20-26)*

¹³ Ego ira kaki Parese beto ira qai sosoria i Herodi sa qai tagarunu lao tai Jisu ko mai vagonai pa kaki paranga sisa qarigu.

¹⁴ Ko qai lame tana sira ko pira qarigunia sisa, <<Tinoni vaivagigalai, qe gigilaime!> agei sa qu sottomua gu sao, beto kepore sa kai tinoni qu

matagutunia ao. Beto sa kepore veveina tamu sa na tuturuna tana tinoni, goto qu vaivagigalainia gu ao sa na soana sosotona tana Tamasa. Ai vei, na tavamalumuna tugu pana Vavanau sa mina tatabara lao tana bangara Siza sa na takisi, ba dai? Ko mene tabaria tugu agei sa na mei takisi, ba meneke pavu tabaria?>> qarigu sira.

¹⁵ Ba sa tei bati poai tu i Jisu sa na dia seseke, ko pira sauniria, <<Ai sa vei ko qu korapa nyorogua vagonasiu ara sagou? Valamea kai poata siliva ko ma doria ko,>> sau sisa.

¹⁶ Ko tonai qai pogoso laonia sa kame poni pira sauniria, <<I sei na isumatana beto na isongona sa pa poata api?>> sauniria.

Poni sa pira qarigunia sisa, <<Na bangara Siza,>>* qarigu.

¹⁷ Poni sa paranga si Jisu, <<Ego mu vania na Siza sisa tana Siza, beto mu vania na Tamasa sisa tana Tamasa,>> sauniria.

Ko qai gabara sira na tinoni.

Na Nanasana na Turumule pa Mate

(Matiu 22.23-33; Luke 20.27-40)

¹⁸ Ego qai lame tai Jisu sira na Sadusisi, ira na tinoni qaike vasosotoa na turumule pa mate, ko qai nanasia, pira qarigu,

¹⁹ <<Tinoni vaivagigalai, sa kuti vakole vanigita i Mosese gita sa vei mina mate loaia kai tinoni sa na maqotana ba bi kepore na tuna, sa mina alava beia na tasina marene sa na naboko api ko mina vapore vania na tuna vuana sa na tugana sa tei mate tu.

* **12:16** Na Siza sa na bangara pa Romu.

²⁰ Ko koledia sira ka vitu tamatasi marene. Na tugadi pa moa sa alavia sa kai rereko ba kepore na tuna vuana sa na marene isa beto sa sa mateona.

²¹ Ego ko sa tekua alavia na tuti vinarua sa na naboko isa, ba kepore mutugu na tuna vuana beto sa mate mutugu sisa. Ko na tasidi marene vinaue ba sa vei mutugu.

²² Ko ira ka vitu tamatasi doru sa qai alavia sa na rereko nanaboko isa, ba kepore beto tugu na tudia vuadi. Pa liguna qai mate beto ira ka vitu doru pira, beto sa mate sa na rereko nanaboko isa.

²³ Ego ko pa rane turumule tonai mai turu mule ira na tinoni sa kode i sei na maqotana sa na rereko api? Ura ira ka vitu doru qai alavia sisa,>> qarigu.

²⁴ Poni sa pira sauniria i Jisu sira, <<Qu sela sagou! Ura quke gigilai agou sa na Kukuti Tabuna beto na neqi tana Tamasa!

²⁵ Ura tonai mai turu mule pa mate sira qai tei matedi tu, sa kode maike vaialava lao lame sira na marene na rereko, goto kode mai suvere vei gu ira na mateana pa noka sira.

²⁶ Na veveidi ira qai turu mule pa mate sa qu ogoro tu tiro vakaberia agou pa buka sa kutia i Mosese? Pana ia ketakoi sa pojai na veveina na mumuqu toana sa vuvurungu, ketakoi sa paranga ti Mosese sa na Tamasa, pira sau, <Ara sa na Tamasa ti Ebarahami, na Tamasa ti Aisake, beto na Tamasa ti Jekopi,> sau.

²⁷ Ko isa sa nake Tamasa tadira na tinoni matedi, goto tadira tu na tinoni toadi. Ko qu sela sagou!>> sau si Jisu.

Na Garunu Momoeniria Dorudi
(Matiu 22.34-40; Luke 10.25-28)

²⁸ Ego kai tinoni sa vavaivagigalainia na Vavanau sa lame ko sa nongororia tugu isa sira na sakasava qai vaiguania ira. Ko tonai sa dogoria isa sa sa oe vataleria i Jisu sira na Sadusisi, poni sa sa nanasia sisa, pira sau, <<Ai garunu sa sa momoe jolaniria ira doru?>> sau sisa.

²⁹ Poni sa oe lao si Jisu, pira saunia, <<Na garunu sa momoe sa api, <Vainongoro, agou na tinoni Izireli! Na Bangara na oda Tamasa, na Bangara sa kai memekana.

³⁰ Ko mu roroqunia na Bangara na mua Tamasa na doruna bulomu, na doruna mua toa, na doruna roqumu, beto na doruna mua neqi,> sau.

³¹ Na vinarua garunu sa api, <Mu roroqua na goto tavitimu vei qu roroqu veinigo mekamu,> sau. Kepore sa kai garunu sa poreveveina jolaniria karu garunu pira,>> sau si Jisu.

³² Tonai sa paranga lao tai Jisu sa na tinoni sa vavaivagigalainia na Vavanau isa, pira sau, <<Vavagua, tinoni vaivagigalai! Qu sottomua gu sa isa vei qu pojai kai memekana gu sa na Tamasa, ko kepore sa kame sa varuai isa.

³³ Beto ko na tinoni sa mina roroqunia na Tamasa na doruna bulona, na doruna nona gigalai, beto na doruna na ona neqi, beto mina roqua na goto tavitina vei sa roroqu veinia mekana. Mina tutiria na tinoni sa karu garunu pira, sa sa jongana jolania mina valaoa na ona

vaivana beto na ona vavakukuvu tana Tamasa,>> sau sa na tinoni api.

³⁴ Ko tonai sa nongoria i Jisu na tuvisina sa na oe tana tinoni api poni sa pira saunia, <<Ao sa quke sou pa binangara tana Tamasa,>> saunia. Ko totonai ko mi lao sa qai pangaga nanasia mule ira sisa.

*Na Nanasana na Veveina na Karisito
(Matiu 22.41-46; Luke 20.41-44)*

³⁵ Ego totonai sa kole vaivagigalai pa kak-abarena na zelepade si Jisu sa pira sa paranga vei, <<Ai sa vei ko qai vavaivagigalainia tu ira qai vaivagigalainia na Vavanau sa na Karisito sa na tuna i Devita qarigu?

³⁶ I Devita mekana sa tonia na Gagala Tabuna sa pira tu sa paranga vei,

<Sa paranga sa na Tamasa tana qua Bangara:

Mu togo lani pa kale matuaqu,
ko koi vei tu mana tete vakilasaria ara
sira na mua kana, sau,> sau si Devita.

³⁷ Mekana i Devita sa gigalania na <Bangara> tu sisa, ko ai sa vei mina boka tuna tu i Devita sa na Karisito sa sa vei?>> sau si Jisu.

Ko qai qerania ira na tinoni si Jisu tonai qai kole vainongoro.

*Na Vabalaudi ira qai Vaivagigalainia na Vavanau
(Matiu 23.1-36; Luke 20.45-47)*

³⁸ Ko pa ona vaivagigalai sa pira sa paranga vei si Jisu, <<Mu balauniria sira qai vaivagigalainia na Vavanau, qai nyorogua popoko vakakasa beto

qai lelekogo ko mai gosoro qequeraniria ira na tinoni pa ia mamaketina qarigu.

³⁹ Beto ko qai vileria na totoqona poreveveidi pa leona na ruma vavaikamuna beto na totoqona tadira na tinoni lalavata pa ivata vavolo.

⁴⁰ Qai raragata variuniria na dia sakasava ira na nanaboko, beto qai vavara vavakakasa ko mai tabata tadira na tinoni qarigu. Ba na vinakilasa mai tekua ira sa mina lavatana jola,>> sau si Jisu.

*Na Vaivana Tana Nanaboko Golabana
(Luke 21.1-4)*

⁴¹ Ego tonai sa korapa toqona pa moena na loloa poatana pa leo kakabarena zelepade si Jisu, sa sa doro lao sa sa batiria isa sira na minete tinoni qai okoto lao loloaria na dia poata vaivana. Ko ira kubo tinoni isisongo sa qai okoto kole lao loaria na dia baiki poata.

⁴² Beto sa tuti lao sa kai rereko nanaboko gogolabana ko sa lao loaia sa karu poata kopa ikete momoqasana, na padana sa kai pene gu.

⁴³ Pana toতোসা isa sa sa kuku vaikamuniria i Jisu sira nona sepele ko pira sauniria, <<Ma poja sosotonigou ara sagou: isa sa loaia na nanaboko gogolabana api sa sa soku jolania isa qai loaia pa loloa poatana ira doru tinoni isisongo.

⁴⁴ Ura ira doru sa qai teku pana dia isisongo sa pugele nyonyoa qai valao, goto na nanaboko api sa pana ona qasa sa valaoa isa sa doruna, isa doruna sa isongia ko bi toania,>> sau si Jisu.

13

Na Jegarana na Ruma Zelepade (Matiu 24.1-2; Luke 21.5-6)

¹ Tonai sa korapa taloa votu pa kakabarena zelepade si Jisu, sa kame ira na ona sepele sa paranga, <<Tinoni vaivagigalai, Doro! Na beko patu babata jonga beto na vinaturu babata jonga!>> sau.

² Poni pira saunia i Jisu sisa, <<Qu batiria sira vinaturu lalavata pira? Kepore sosoto kai patu qai kole makele vavaitopare lani sa mina kole jola, goto doruna sa kode ira na tinoni mai qovara betoria,>> sau si Jisu.

Ira na Tapata beto na Paranga Vinabalau (Matiu 24.3-14; Luke 21.7-19)

³ Ego ko tonai sa korapa toqona pa kubo pa Olive ko sa bata lao vei pa karovona na zelepade si Jisu, sa qai mavo nanasa golomia ira Pita, i Jekopi, i Jone, beto i Aduru sisa, pira qarigunia,

⁴ <<Mu ule vanigei! Pa visa sa mai gore votu aipira, beto na sa sa na vinagigila beto mai raja sira doru sakasava qu koni pojaria ao inara?>> qarigu.

⁵ Poni sa paranga laoria i Jisu sira, <<Mu suvere vabalau, ko maike toni vapirugou ira na tinoni.

⁶ Kubo sira na tinoni kode mai lame pa isongoqu ara ko mai paranga vei pira, <Ara sa isa,> marigu, ko mai toni vapiru paleria sira na soku tinoni.

⁷ Tonai muna nongoroniria agou sira na vaipera beto na vavakatodi na vaipera, sa muke matagutu. Kode mai pidoko lame tugu sira na sakasava pira ba sa oqoro kamua sa na vinabetona.

⁸ Kode kai puku tinoni mina turu talea kai goto puku tinoni, beto kai binangara mina turu talea kai goto binangara. Mina nunu soku eqa beto kode mina raja na songe. Na sakasava pira sa vei na popodalaina na vivitigi teku koburu.

⁹ Ko agou mu doro kopunigou mekamiu. Ura kode mai teku valaogou pa vaikamu tadira qai vavaituti beto ko mai pipiqologou pa ruma vavaikamuna. Beto kode muna turu pa moedi ira na qavuna beto ko ira na babangara pa veveina na isongoqu ara, ko muna ule vaniria sa na veveina na nongoro jongana.

¹⁰ Ko momoe na nongoro jongana sa mina tatarae mai tu tadira doru puku tinoni.

¹¹ Ko tonai mai toni laonigou pa ia vavaitutina sagou, sa munake takulangania na sa mene pojai kita mugu. Isa tugu na paranga muna taiania na totoiso isa sa muna poja votunia. Ura nake agou sa muna paranga, goto na Gagala Tabuna tu.

¹² Na totoiso isa ira kao tamatasi marene ba mai vaitoni valao pa mate, ira na tamadi ba mai veiniria tugu sira na tudia, beto ira na koburu sa mai raja vamamateria sira na tamadi na tinadi.

¹³ Beto agou sa na veveiqu ara sa kode maike tavaraguanigou doru tinoni. Ba na tinoni mina vangaju kamua na vinabetona sa mina taalo,>> sau si Jisu.

*Na Rane Ikeredi qai Korapa Lame
(Matiu 24.15-28; Luke 21.20-24)*

¹⁴ <<Ba tonai muna batia agou sa na beku tana tamasa seseke mina turu pa ia madina pa zelepade ketakoi sa tabunana mina lao (agou qu

tiroa api sa mu vakoinonoa na ginuana sapi!), poni sa ira na tinoni qai suvere pa Jiudia sa tonai mai uku sagereria sira na okokoto kubo ketakoi.

¹⁵ Isa na tinoni sa korapa suvere pa narena nona ruma sa mike mule gore qaqiriria na ona sakasava pa leona ona ruma.

¹⁶ Na tinoni sa korapa pa inuma sa mike mule tekua na ona poko pa ona ruma.

¹⁷ Na totošo takulangadi jola tadira na rereko qai bogata beto ira qai isongo melalu sira na rane ira!

¹⁸ Mu vavara tetepa lao tana Tamasa, ko na sakasava aipira sa maike raja lame pa totošo sa lomošo vivitigi na eqa.

¹⁹ Ura na tapata mai gosoria ira na tinoni na rane ira sa mina lavata jolaniria doru tapata qai jola, podalai vei tu totonai sa vapodakia na kasia abana na Tamasa ko sa kamua kopira ko pa liguna isa sa kepore mule sa kai sakasava veveina mina raja ligu.

²⁰ Vei bike kobu vapapakaria na Bangara sira na rane ira, poni sa kepore sa kai tinoni bi toa. Goto koko vei sa roquria isa sira na tinoni taviledi sa tei vileria tu isa, sa sa vapapakaria na Bangara sira na rane ira.

²¹ Ko vei bi parangagou kai tinoni, <Doro! Api sa na Karisito!> babi <Doro! Ina sisa!> biu, sa babana vasosotoa sisa.

²² Ura kode mai bobola kamu sira na karisito sesekedi beto na tinoni kokorotai sesekedi. Kode mai roiti votuniria sira na dia vinagigila beto na roiti vaivagabaradi, ko vei mai boka sa kode mai toni vapiruria tugu sira na tinoni taviledi tana Tamasa.

²³ Ko agou sa mu suvere vabalau! Qa tei poja vakolenigou tu ara sira doru sakasava aipira tonai qai oqoro tu gore votu,>> sau si Jisu.

Na Mule Lamena na Tuna na Tinoni
(Matiu 24.29-31; Luke 21.25-28)

²⁴ <<Ba pana rane ira totonai mina kamua na totooso tapāta,

mina rodomo sa na tapo

beto na popu sa minake kabere;

²⁵ mai vukele sira na seru pa noka

beto ira na neqi pa noka mai tajou vakanoko.

²⁶ Beto mai batia ira sa na Tuna na Tinoni mina lame vei pa lei tavitia na neqi beto na kabere lavata.

²⁷ Ego beto sa kode mina garunu laoniria isa pa made uquna na kasia gusu sira na mateana ko mina vaikamuniria sira nona tinoni taviledi, podalai pa kai uquna na kasia gusu ko mai lao vaokotia pa vinabetona,>> sau si Jisu.

Na Vinakaberena na Gou Piqi
(Matiu 24.32-35; Luke 21.29-33)

²⁸ <<Mu tekū vinakabere pa gou piqi. Tonai mina takelai sa na equruna beto mai podalai ijoko ligu sa na boko kaena, poni sa qu gigilai agou sa sa tata lame sa na totooso mangini.

²⁹ Ko agou ba vei tugu. Tonai muna batiria mai gore votu sira na sakasava qa pojanigou ara, sa mu gigilai sa tata vivitigi gu pa atakamana sisa.

³⁰ Ma poja sosotonigou ara sagou: tonai mai oqoro maragutu ira na sasae tinoni kopira sa kode mai gore votu sa na sakasava pira.

³¹ Na oka beto na peso sa mai maragutu, ba na paranga taqu sa maike isongo maragutu podeke,>> sau si Jisu.

*Na Rane beto na Totoso qaike Tagigila
(Matiu 24.36-44)*

³² <<Goto na veveina na rane babi na totoso isa sa kepore kai tinoni sa gigilai. Ira na mateana ba qaike gigilai, na Tuna ba sake gigilai tugu. Mekana gu na Tamana sa gigilai.

³³ Mu suvere vabalau beto mu suvere kopu, ura quke gigilai agou sa na totoso.

³⁴ Kai muqisi podeke vei gu kai tinoni sa riu lelekogona pa kai gusu souna. Tonai sa ogoro taloa riu poni sa sa okoto ianiria na roiti sira na ona nabulu ko mai okoto roiti sau. Beto sa poja vakolenia tugu sa na tinoni sa kopu pa atakamana ko mina suvere gegelenia sa na mule lamena saunia.

³⁵ Ko sa vei sa agou ba mu suvere gegele, ura quke gigilai agou sa na totoso mina mule lame na bangarana na ruma. Sake tagigila sa bi lame na vevelu sa, na korapa bongi sa, na piranga kokorako sa, babi na vuvugei jonga.

³⁶ Kita mi lame kamu vasiboro, poni mi batigou mu korapa puta mumagamiu agou.

³⁷ Ko isa tugu qa korapa poja veinigou agou pira, sa qa poja veiniria tugu sira doru: mu suvere gegele,>> sau si Jisu.

14

*Na Kukitina i Jisu
(Matiu 26.1-5; Luke 22.1-2; Jone 11.45-53)*

¹ Ego karu rane sa kole beto mina kamua sa na vavolo Alokata beto na vavolo Bereti Nake Kovu-runa. Ko ira na kuta iama beto ira qai vaivagi-galainia na Vavanau sa qai kole nyanyaqoni soana ko mai aru tamania ko mai vamatea si Jisu qarigu.

² Pira qai kole paparanga vei sina, <<Nake toতোso vavolo Alokata, tana arua, kita ta kole vaiperaniria ira na tinoni,>> qarigu.

*Sa Tavuva Tarini Oela pa Betani si Jisu
(Matiu 26.6-13; Jone 12.1-8)*

³ Ego sa korapa pa Betani si Jisu ko sa korapa suvere pa ruma tai Saimone, isa na tinoni sa rajai mai na popoqu perangana. Ko tonai sa korapa teteku i Jisu sa sa pogoso kamunia kai rereko sa kai jagi patu alabasita sa pugelia na oela liosona, na oela isa sa taroiti pa gou nadi ko sa sae jola na vaina. Sa lobitia isa sa na jagi api beto sa vuvania pa batuna i Jisu.

⁴ Ba kaki ira qai suvere ketakoi sa qai kole vaiparanga tagigiri mekadi, pira qarigu, <<Koi, ai sa vei ko sa korapa tavuva vivikere goboro vei inara sa na oela jojonga ina?

⁵ Bi boka vavainia ko bi tekunia jola kue gogoto poata siliva* sa na oela api beto ko bi vaniria ira na tinoni golabadi sa na poata!>> qarigu. Ko qai tagigiri vivikerenia sa na rereko isa.

⁶ Ba sa paranga si Jisu, <<Tari tu, loai! Ai sa vei ko qu korapa vatapatia? Kai roiti jongana tugu sa sa korapa roitinia isa taqu.

* **14:5** Kue gogoto poata siliva sa na poata padana na tabara kai tinoni pa roiti kai aoro.

⁷ Ura ira na tinoni golaba vaivasevidi sa kode mai suvere tavitigou doru totošo, ko tonai muna nyorogua tokaniria sa muna boka tokaniria gu. Goto ara sa maneke suvere tavitigou doru totošo.

⁸ Na rereko api sa korapa roitinia sa isa vei sa bokai. Sa vuvani oela umanga jonga sa na tiniqu ara, ko sa varoroqu momoena na golomoqu ara.

⁹ Ko ma poja sosotonigou ara sagou: doru ega pa kasia gusu mina tatarae sa na nongoro jongana api sa mina tavavakato tugu ko na varoroquna na rereko isa sisa na roiti sa korapa roiti lamenia isa taqu,>> sau si Jisu.

I Jiudasi mina Gabala Kanai si Jisu

(Matiu 26.14-16; Luke 22.3-6)

¹⁰ Ego i Jiudasi Isikarioti, kame ira ka manogaru sepele, sa sa taloa lao tadira na kuta iama ko mina toni valao vaniria isa si Jisu sau.

¹¹ Ko totonai qai nongoria ira na parangana i Jiudasi sa qai qera ko qai poja vakolenia ko kode mai vania na poata sisa qarigu. Ko sa popodalai nyanyaqoa i Jiudasi sa kai lolomo jongana tonai mina boka toni valao vaniria si Jisu sau.

Na Tetekuna Vavolo Alokata

(Matiu 26.17-25; Luke 22.7-14, 21-23; Jone 13.21-30)

¹² Ego pa rane momoena na vavolo Bereti Nake Kovuruna, totonai qai kukuboloria sira na lami vavolo Alokata, sa qai nanasia ira nona sepele si Jisu, pira qarigu, <<Pai sa na ia qu nyoroguanigei ao, ko mene vatana vanigo sa na tetekuna vavolo Alokata?>> qarigu.

¹³ Poni sa garunuria i Jisu sira karu ona sepele, pira sa poja veinira, <<Mu lao pa gusu lavata. Kai tinoni sa sa korapa popogosaona kai bogu pie sa kode mina gosorogou. Muna tutia sisa

¹⁴ ko ketakoi mina lao tome isa sa muna parangia sa na tinoni poreona ruma isa, pira munagunia, <Na Tinoni vaivagigalai sa pira sau, Pai sa na lose ketakoi mina tekua na tetekuna vavolo Alokata isa beto ira na ona sepele? sau,> munagunia.

¹⁵ Ko isa kode mina ule vanigou sa kai lose lavata pa nulu sa tei tavanaqiti vakole tu. Ketakoi sa muna vatanai agou sa na tetekuna tadagita,>> sau si Jisu.

¹⁶ Ko tonai qai taloa riu ko qai lao kamu pa gugusu lavata sira karu sepele, sa qai batiria sira tugu vei sa pojaniria i Jisu, ko qai vatanania sa na tetekuna vavolo Alokata.

¹⁷ Ko totonai sa gore sa na vevelu, sa i Jisu sa lame tavitiria ira ka manogarua ona sepele.

¹⁸ Tonai qai vaikamu ko qai korapa teteku, sa paranga si Jisu, <<Ma poja sosotonigou ara sagou: kame agou qu korapa teteku tavitisiu ara sa mina gabala kanasiu ara,>> sau si Jisu.

¹⁹ Tonai sa qai mamata sira na sepele ko qai okoto nanasa memekai si Jisu, pira qarigu, <<Ai vei, nake ara sa qugunisiu ao?>> qarigu.

²⁰ Poni sa oe laoria i Jisu sira, <<Kode kame gu agou ka manogarua pira, isa sa somana totogologana bereti pa baolo tavitisiu ara.

²¹ Na Tuna na Tinoni sa mina tavamate vei sa tei pojai tu na Kukuti Tabuna, ba mina gania na takulanga sa na tinoni sa gabala kanai na Tuna na

Tinoni! Sa jongana jola sa bike pavu gu podo sa na tinoni isa!>> sau si Jisu.

Na Teteku Bebetona
(*Matiu 26.26-30; Luke 22.14-20; 1 Koriniti 11.23-25*)

²² Ego totonai qai korapa teteku sira, sa sa tekua i Jisu sa na bereti ko sa manania beto sa kikipai ko sa ianiria sira na sepele, beto pira sau, <<Pia tekua, api sa na tiniqu,>> sau.

²³ Beto sa tekua sa na kapa vaini ko sa paranga jonganania beto sa vaniria ko qai vaibukunia ira doru.

²⁴ Beto sa pira sauniria, <<Api sa na orunguqu ara na vamauruna na vinaego, sa tavuva vaniria ira na soku tinoni.

²⁵ Ma poja sosotonigou ara sagou: maneke buku ligua ara sa na vaini api tinganai mina kamua na rane totonai mana bukua ara sa na vaini korega pa binangara tana Tamasa,>> sau si Jisu.

²⁶ Beto qai kerania ira sa kai kera, beto sa qai taloa votu lao pa kubo pa Olive.

Sa Korotonia i Jisu sa i Pita mina Kilu Palenia
sis

(*Matiu 26.31-35; Luke 22.31-34; Jone 13.36-38*)

²⁷ Ego beto sa parangaria i Jisu ria, <<Agou doru sa kode muna uku loa palenisiu sara, ura sa paranga sa na Kukuti Tabuna,
<Ara mana vamatea na sepati,

ko mai okoto nyanyalia neqa sira na sipi,>
sau.

²⁸ Ba pa liguna mana turu mule pa mate sara, sa mana lao momoe veranigou pa Qalili,>> sau sisa.

29 Poni sa paranga lao tana si Pita, <<Goto ara sa mai uku loa palego tu ira doru, ba ara sa maneke isongo loago sao!>> sau.

30 Poni sa paranga lao si Jisu, <<Pita, ma poja sosotonigo ara sao: ao sa kode bongi tugu api totonai mina oqoro piranga vinarua na kokorako sa muna kilu palenisiu kue totoaso ara sao,>> sau.

31 Ba sa paranga vivivagana tugu si Pita, pira sau, <<Ara vei mana mate tavitigo tugu ao ba maneke isongo osonigo tugu sao,>> sau. Ko ira doru sepele ba qai paranga vei tugu inara.

*I Jisu sa Vavara pa Qetisemani
(Matiu 26.36-46; Luke 22.39-46)*

32 Ego totonai qai kamu sira pa kai ia na isong-ona pa Qetisemani, sa pira sauniria i Jisu sira na ona sepele, <<Mu suvere vera lani, goto ara ma lao vavara,>> sau.

33 Beto sa toniria gu sira Pita, i Jekopi, beto i Jone. Sa tei podalai mamata na takulanga vivitigi tu sisa,

34 ko pira sauniria sira kue, <<Na takulanga pa buloqu sa lavata jola sara ko mi vamatesiu sau. Mu suvere lani ko mu suvere gegele agou,>> sauniria.

35 Beto sa rerege lao vasou iqona si Jisu beto sa opo gore pa peso ko sa vavara ko vei bi boka sa bi tavarijo tu sa na totoaso vitigi api sau.

36 Beto pira sau, <<Aba, Tamaqu. Kepore sa kai sava sa tapatigo ao. Mu varijo pale taqu sa na totoaso vitigi alepi, ba nake isa vei qa nyoroguania ara sa mi taroititi goto isa tu vei qu nyoroguania ao,>> sau.

³⁷ Totonai sa mule lame poni sa batiria qai korapa puta mumagadia tu, ko pira saunia si Pita, <<Saimone, qu korapa putagamu sao? Ai vei, quke boka sosoto tugu suvere gegele kai aoa?

³⁸ Mu suvere gegele beto mu vavara ko muke vukele pa totoke. Na gagala sa malumu ba na tini sa munyala,>> sau.

³⁹ Beto sa kai gabala lao bei ko sa vavara vei mutugu tonai sa vavara momoe si Jisu.

⁴⁰ Tonai sa mule lame ligu poni sa batiria qai korapa mutugu puta mumagadia, ura sa ngaolo vivitigiria na nyo puta. Ko qaike gigilai sa na sa mai paranga laonia.

⁴¹ Tonai sa mule lame na vinaue totošo, poni pira sauniria, <<Qu korapa tugu puta minere vatalemiu sagou? Kopira sa pada gu! Doro, sa kamu gu sa na totošo mina tavalao pa limadi ira na tinoni seladi sa na Tuna na Tinoni.

⁴² Aria, turu ko ta lao gosoria. Doro! Sa kamu gu api sa na tinoni sa gabala kanasiu ara,>> sau si Jisu.

I Jisu sa Taaru Tamana

(Matiu 26.47-56; Luke 22.47-53; Jone 18.3-12)

⁴³ Ego ko totonai tugu sa korapa paparanga vei inara i Jisu sa sa bola gu si Jiudasi, isa kame ira ka manogarua sepele. Sa toni bolania isa sa na puku minete tinoni qai pogoso benete vavaisobena beto na maja kubau. Ira na tinoni aipira sa na tagarunudi tadiria na kuta iama, ira qai vaivagi-galainia na Vavanau beto ko ira na iviva mamata.

⁴⁴ Kai vinagigila sa sa tei poja vakoleniria tu i Jiudasi na tinoni sa gabala kanai sira na minete

sa toniria, pira sauniria, <<Isa na tinoni mana lao aoia na paparana ara sa isa sa na tinoni muna lame aru tamania ko muna toni riunia,>> sauniria.

⁴⁵ Ko isa tugu sa bola kamu si Jiudasi poni sa sa rerege tuvisi lao gu sa ti Jisu, ko sa paranga, <<Rabi!>> sau, beto sa aoa na paparana.

⁴⁶ Totonai tugu sa qai lao ragata tekua ko qai aru tamania si Jisu.

⁴⁷ Ba kame ira qai korapa turu ketakoi sa sa saputu votunia sa na ona benete vavaisobena ko sa maja teusu palea sa kai kale talingina na pinausu tana kuta iama lavata.

⁴⁸ Poni sa paranga si Jisu, pira sauniria, <<Na tinoni raraja ikikoqu sara ko qu pogoso tarinisiu na benete vavaisobena beto na maja kubau ko muna teku aru tamanasiu?

⁴⁹ Beko doru rane sa qa kole gu suvere tavitigou pa kakabarena zelepade ko qa kole vavaivagigalai ba quke isongo aru tamanasiu agou. Ba jongana ko mi gore votu tugu sa na Kukuti Tabuna,>> sau sisa.

⁵⁰ Ego tonai sa qai uku loa palenia ira doru sepele sisa.

⁵¹ Ego kai koburu marene kokoregana sa popokonia kai titivi gu sa sa somana tututia tugu i Jisu. Ko isa ba mai aru tamania tugu qarigu,

⁵² poni sa uele vaniria gu nona poko beto na gagadona gu sa sa oqai na taba.

I Jisu sa Turu pa Moedi ira na Kauniseli tadirana Jiu

(Matiu 26.57-68; Luke 22.54-55, 63-71; Jone 18.13-14, 19-24)

⁵³ Ego ko qai toni laonia tana kuta iama lavata si Jisu, ko ira doru kuta iama, na iviva mamata beto ira qai vaivagigalainia na Vavanau sa qai vavaikamu beto ketakoi.

⁵⁴ Ego i Pita sa sa kole mamavo tuti liligu pa souna tu ko sa lao tome laona pa leo kakabarena ruma tana kuta iama lavata. Ko ketakoi sa lao toqona tadira na nabulu kopu ko sa davangaona pa keketai iku.

⁵⁵ Ko qai kole popodeke nyaqo votunia ira na kuta iama beto ira doru iviva pa kauniseli[†] sa vei bi koleona kai vavakato vei mina boka ulenia kai roiti ikerena sa roitinia i Jisu ko mai boka vamatea si Jisu qarigu.

⁵⁶ Ura na mota joladi sira qai jutu tarini seseke si Jisu, ba na dia vavakato sa qaike vavaitoto.

⁵⁷ Beto qai gasa turu sira kaki ko qai jutu tarini seseke si Jisu, pira qarigu,

⁵⁸ <<Agei qe nongoriamei sa pira sa paranga vei sina, <Ara mana jegara palea sa na zelepade madina qai roitinia ira na tinoni, beto pa liguna kue rane gu sa mana vaturu ligua sa kame isa nake ira na tinoni qai roitinia,> sau,>> qarigu.

⁵⁹ Ba ira ba sake vavaitoto tugu sa na dia vavakato.

⁶⁰ Ego beto sa turu pa moedi ira doru sa na kuta iama lavata ko sa nanasia si Jisu, pira sau, <<Ai sa vei munake oe sao? Na sa sira na vavakato qai korapa jutu tarinigo ira pira?>> sau sisa.

⁶¹ Ba sa nguju puku ko sake pojai tugu kai pakata paranga si Jisu.

[†] **14:55** Na **kauniseli** sa na vaikamu tadira na tinoni lalavata Jiu. Na kuta iama lavata sa na tinoni lavatana pa vaikamu tinoni mamata isa.

Poni sa kai nanasa mule sa na kuta iama lavata, pira sau, <<Ao tugu sa na Karisito, na Tuna na Tamasa tamanana?>> saunia.

⁶² Totonai sa oe si Jisu, <<Ara tugu. Beto kode muna batia agou sa na Tuna na Tinoni mina toqona pa kale matuana na Tamasa vivana jola beto mina lagere vei pa lei pa noka,>> sau.

⁶³ Tonai sa paranga vei inara si Jisu poni sa sa bako rikata palea na kuta iama lavata sa na ona poko, beto pira sau, <<Na vavakato vinasosoto sa mule sa taqe korapa verania gita?

⁶⁴ Qu tei nongoriamiu tugu agou sa sa vamoroania na Tamasa sa na tinoni api. Ko na sa sau na miu roroqu sagou?>> sau sisa.

Ko qai vaegoa ira doru sa sa pada tugu ko mina tavamate si Jisu qarigu.

⁶⁵ Pana toতোসো tugu isa sa ira kaki sa qai podalai tue taria si Jisu, beto qai ude pikoni poko na isumatana beto qai piqolia beto sa pira qarigunia, <<Ego mu ulenia moko i sei sa sa majago!>> qarigunia. Beto sa qai saputu tekua ira na nabulu kopu sisa ko qai kole popoaria.

I Pita sa Kilu Palenia si Jisu

(Matiu 26.69-75; Luke 22.56-62; Jone 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Totonai sa korapa suvereona pa leo kakabarena pa kauruna na ruma si Pita, sa sa rerege tata lao sa kai nabulu rereko tana kuta iama lavata.

⁶⁷ Ko tonai sa batia isa si Pita sa korapa davan-gaona, sa sa doro taria beto sa parangia, <<Ao tugu

sa kame qu sosomana tutia na tinoni Nazareti ina?
>> saunia.

⁶⁸ Ba sa kilu pale sisa, pira sau, <<Ara qake gigilai beto qake vakaberia sisa qu korapa pojai ao ina,>> sau sisa. Beto sa mavo rijo votu laona pa atakamana na kakabarena na ruma.

⁶⁹ Ego sa bati beia mutugu na nabulu rereko ketakoi sisa, ko sa ule vaniria sira qai kole turu tavitia isa ketakoi, pira sau, <<Isa tugu sa kame ira!>> sau.

⁷⁰ Ba sa kilu pale mutugu sisa.

Ba sa oqoro isongo sovai sa ira mule na tinoni qai kole turu tavitia ketakoi sa qai parangia mule sisa, pira qarigu, <<Ao sosoto tugu sa kame ira! Ura na tinoni Qalili sao!>> qarigunia.

⁷¹ Ba tonai sa mauulu tarinia mekana na leleve si Pita, pira sau, <<Qake isongo gigila podekia ara sa na tinoni qu korapa pojai agou ina!>> sau.

⁷² Totonai tugu sa sa piranga vinarua gu sa na kokorako. Poni sa sa roroqu kamua i Pita sa isa sa paranga veinia i Jisu tonai pira saunia, <<Mina oqoro piranga vinarua na kokorako sa kode muna kilu palenisiu ara kue totooso sao,>> saunia. Ko tonai tugu sa takakoto gu ko sa vodangia na lukana si Pita.

15

I Jisu sa Lao pa Moena i Paelati

(Matiu 27.1-2, 11-14; Luke 23.1-5; Jone 18.28-38)

¹ Ego na vuvugei rorodomo sa qai sisiqarai vaikamu sira na kuta iama, na iviva mamata, ira qai vaivagigalainia na Vavanau beto ira doru iviva pa kauniseli, ko qai mekarai vairovenia sa

na vamatena i Jisu. Qai piu vaikamuniria sa na limana i Jisu ko qai toni laonia tai Paelati sisa.

² Poni sa nanasia i Paelati sisa, <<Ao sa na bangara tadira na Jiu?>> saunia.

Poni sa oe lao si Jisu, <<E, isa qu pojai ao inana!>> sau.

³ Qai kole jutu tarinia soku sakasava ira na kuta iama si Jisu.

⁴ Beto sa kai nanasia mule i Paelati sisa, <<Ai sa vei ko quke oe tu sao? Doro! Tei kubo sakasava tu sa qu tajutunia ao!>> sau.

⁵ Ba sake pojai tugu kai sa si Jisu, ko sa gabara vivitigi si Paelati.

I Paelati sa Vaegoa na Vamatena i Jisu

(Matiu 27.15-26; Luke 23.13-25; Jone 18.39-19.16)

⁶ Ego na ona tutina i Paelati sa doru totošo pa vavolo Alokata sa sa ruvatia sa kai tinoni tapiuna qai nyoroguania ira na tinoni.

⁷ Ko na totošo isa sa kai tinoni na isongona i Barabasi sa somana tapiu tavitiria ira qai rajai na qavuna beto qai vaitinoni.

⁸ Ko qai sae vaikamu tai Paelati sira na minete tinoni ko qai tepai sisa ko mi vamalumumu vaniria sisa vei sa roroitinia isa pa doru vavolo Alokata qarigu.

⁹ Poni sa oe lao si Paelati, pira sau, <<Ai vei, qu nyoroguania ko ma ruvata vanigou sa na bangara tadira na Jiu?>> sau.

¹⁰ Ura sa tei gigilaiona tu i Paelati sa qai kokonoa gu ira na kuta iama si Jisu, sa vei sa qai loa lamenia tana.

¹¹ Ba qai soriria ira na kuta iama sira na minete tinoni, ko i Barabasi tu sa mi ruvata vaniria qarigu.

¹² Ba sa kai nanasa ligu lao mule tadira si Paelati, pira sau, <<Ko ai tu mana aru veinia ara si Jisu, isa qu giganania na bangara tadira na Jiu agou?>> sau.

¹³ Poni qai kai vevela mule sira, <<Vamatea pa korosi sisa!>> qarigu.

¹⁴ Ba sa nanasa si Paelati, pira sau, <<Ba na sela sa sa sa roitinia isa?>> sau.

Ba tonai sa qai kuku vevela viviva tugu sira na minete tinoni, <<Vamatea pa korosi sisa!>> qarigu.

¹⁵ Ko sa nyorogua vaqeraria i Paelati sira na tinoni ko sa ruvata valao vaniria gu si Barabasi. Goto i Jisu sa loa lao vaniria ira na solodia ko mai irirunia na vavaiiruna beto sa mai riu vamatea pa korosi sau.

*Qai Ngangulia ira na Solodia si Jisu
(Matiu 27.27-31; Jone 19.2-3)*

¹⁶ Ego ko qai toni tomenia pa leo kakabarena na ruma tana qavuna ira na solodia si Jisu, beto sa qai kuku vaikamuniria sira na minete solodia doruna.

¹⁷ Ko qai vasaenia na poko kala davala* beto qai viria kai tarapae vavaioka sa vei na tarapae bangara beto qai vasolapania na batuna.

¹⁸ Beto sa qai kole vavabangara leleoniadia ira sisa, beto ko pira qarigunia, <<Mi toa vakakasa na bangara tadira na Jiu!>> qarigunia.

* **15:17** Na paranga Qiriki sa tapeluku **davala** sa boka lao vei tugu pa pepolo beto jimiri.

¹⁹ Beto sa qai kole vavagore tarini kolu sa na batuna, qai tutue taria, beto qai totoqo sori tungu vavatarasae leleoniadia ira sisa.

²⁰ Pa liguna qai beto ngangangulu veinia inara sisa, sa qai vagore palea ira sa na poko kala davala ko qai vasae ligunia na ona poko mekana, beto sa qai toni votunia ko mai lao vamatea pa korosi qarigu.

Sa Tavamate pa Korosi si Jisu

(Matiu 27.32-44; Luke 23.26-43; Jone 19.17-27)

²¹ Ego tonai qai korapa lalaodia pa soana sa qai gosoria sa kai tinoni pa Saerini, na isongona i Saimone, na tamadi ira Alekezada i Ruposi. Na koko lame veina pa ona gusu ko na koni kamuna tugu pa Jerusalema sisa. Qai garunu totokai ira na solodia sisa ko sa pogosia sa na korosi ti Jisu.

²² Beto sa qai tonia si Jisu ko qai lao pa kai ia na isongona pa Qoloqota, na ginuana sa na Eqa Batu Tomate.

²³ Ketakoi sa qai vania na vaini pasana isa qai qairi vaisomanainia na moa,[†] ba sa daiona bukua.

²⁴ Beto sa qai patania pa korosi sisa, beto sa qai kole gonania na patu vivile ko mi tagigila sa i sei mina tekua sa na okokoto ririkatana na poko tana qarigu.

²⁵ Ego ko na sia koloko vuvugei tu sa qai patania pa korosi si Jisu.

²⁶ Ko na paranga sa tajutunia isa sa pira sau: NA BANGARA TADIRA NA JIU.

[†] **15:23** Na moa sa na notatana na gou, ba sake tavakabere sa na veveina beto qai bukua ira. Palu na meresen i ko tonai mina tabuku sa minake vitigi na tinoni beka.

²⁷ Beto qai vamate tavitinia i Jisu sira karu tinoni raja ikikodi, kame pa kale matuana beto kame pa kale merina.‡

²⁹ Ko ira na tinoni qai rerege jola sa qai poja vivikeria beto qai bebegoloniria na batudi, <<Aha! Ao sa muna jegaria na zelepade madina beto kue rane gu muna vaturu ligua qugu!

³⁰ Ego mu alo mulenigo tu mekana, mu tavisu lageremua tu pa korosi!>> qarigu.

³¹ Ko ira na kuta iama beto ira qai vaivagi-galainia na Vavanau ba qai kole tugu vavagoreni qera, pira qarigu, <<Ira na goto tinoni sa aloria, goto mekana sake boka alo mulenia!

³² Kopira sa mi gore lagere tu pa korosi sa na Karisito, na bangara tadira na tinoni Izireli, ko gita ba ta batia ko ta vasosotoa,>> qarigu. Ira karu qai tavamate tavitinia isa ba qai paranga ngangangulia tugu sisa.

Na Mate Ti Jisu

(Matiu 27.45-56; Luke 23.44-49; Jone 19.28-30)

³³ Ego totonai sa kamua na korapa rane sa sa togai na rodomo sa doruna na gugusu, tinganai ko sa kamua tu kue koloko gogore tapo.

³⁴ Tonai sa kamu kue koloko poni sa sa lukana uui si Jisu, pira sau, <<Eloi, Eloi, lama sabakatani?>> sau (na ginuana sa pira sau, <<Qua Tamasa, qua Tamasa, ai sa vei ko qu loa palenisiu tu?>> sau.)

‡ **15:27** Kaki kukuti kokoleidi qai vakolea lani sa na pikata 28, pira sau: (Ko sa gore votu sa na Kukuti Tabuna isa pira sau, Isa sa taanye tavitiniria ira na tinoni ikikeredi, sau.) Ba ira na kukuti kokoleidi jojongadi sa sake koleria sa na pikata 28 api. **15:34** Kera Vinatarasae 22.2.

³⁵ Ira kaki qai turu tata ketakoi sa qai nongoria, ko pira qarigu, <<Doro! Sa korapa kukua i Elaija sina!>> qarigu.

³⁶ Tonai sa kame ira sa sa pogoso abutu laonia sa kai pupuqana ko sa vatubulunia na vaini, ko sa suninia pa uquna kai kolu, beto sa alaka saenia tai Jisu ko mi vabukunia sau. Beto sa paranga, <<Loai ko! Ta dodogoroda. Kita pu kamu visu vagorea i Elaija,>> sau.

³⁷ Beto sa vagorea kai uui lavata si Jisu, beto sa loai na singo.

³⁸ Tonai sa sa tarikatarua sa na poko tobana na zelepade madina, sa podalai tarikata pa nulu ko sa gore kamu pa peso.

³⁹ Na tinoni mamata gogoto sa sa korapa tugu turuona pa moena na korosi ko sa batiaona sa vei beto sa loaia na singo si Jisu, ko sa paranga, <<Sosoto! Na tinoni api sa na Tuna na Tamasa,>> sau.

⁴⁰ Ego qai korapa tugu turudia pa souna ketakoi sira kaki rereko, ko qai kole dodogoro laodia. Qai kole turu vaisomanaidia tugu ketakoi sira Mere Magdalene, i Salome, beto i Mere na tinadi ira Jekopi na tinoni ikete beto i Josesi.

⁴¹ Tonai sa susuvere pa Qalili i Jisu sa ira na rereko pira sa qai tututia isa beto qai totokania tugu vei. Ra kaki gogoto rereko mutugu qai mekarai tutia sae i Jisu pa Jerusalema sa qai korapa tugu turudia ketakoi.

Na Vapaena i Jisu

(Matiu 27.57-61; Luke 23.50-56; Jone 19.38-42)

⁴² Ego sa tei gore tu sa na vevelu, ko na rane Vatana sisa beto sa mina kamua sa na rane Minere,

⁴³ ko i Josepa pa Arimatia sa turu varene ko sa lao vatuvisi tai Paelati ko sa tepai sa na kokobu tinina i Jisu (I Josepa sa kai tinoni tapangagana pa kauniseli tadira na Jiu, beto mekana ba sa korapa tugu verania sa na lamena na binangara tana Tamasa).

⁴⁴ Poni sa gabara si Paelati totonai sa nongoronia i Jisu sa tei mate tu qarigu. Ko sa kuku tekua sa na tinoni mamata gogoto, ko sa nanasia, <<Ai sa vei, sa tei mate sosoto tugu si Jisu?>> sau.

⁴⁵ Ko totonai sa nongoro vatalea mai tu tana tinoni mamata gogoto sa isa sa tei mate tu sau, beto sa soni vamalumu vania i Josepa ko mina boka tekua sa na kokobu tinina i Jisu saunia.

⁴⁶ Ego sa vai tekua i Josepa sa kai poko koregana, beto sa visu vagorea sa na kokobu tinina i Jisu ko sa udenia, beto sa lao vakolenia pa kai bevi takori vakolena pa patu mamavarana. Beto sa bokili vatitolo lao pateinia kai patu lavata sa na atakamanana na bevi.

⁴⁷ Ko ira Mere Magdalene beto i Mere na tinana i Josesi sa qai batiadia sa na ia ketakoi sa tavakole na kokobu tinina i Jisu.

16

Na Turumulena i Jisu

(Matiu 28.1-8; Luke 24.1-12; Jone 20.1-10)

¹ Ego totonai sa jola na rane Minere, sa qai vai vakole oela umumanga jonga sira Mere Magadallene, i Salome, beto i Mere na tinana i Jekopi, ko mai lao lumunia na kokobu tinina i Jisu qarigu.

² Ko pa vuvugei jonga pa rane momoe pa vuiki isa tugu sa bola sagere na tapo sa qai lao pa bevi sira.

³ Totonai qai korapa rerege lalaodia sa qai kole vavainanasa mekadi, pira qarigu, <<I sei mina bokili varijo vanigita sa na patu lavata pa mangana na bevi?>> qarigu.

⁴ Ura nake patu qequerana sisa. Ba beto mai dogoro vatale lao qarigu, sa sa tei tabokili varijo tu sa na patu.

⁵ Ko tonai qai tome lao pa leo bevi, sa qai batia sa kai tinoni kokoregana sa vasaesa na poko keala gojo doruru, beto sa korapa toqona keta pa kale matuadi. Ko qai gabara na matagutu sira.

⁶ Ba sa paranga sa na tinoni isa, <<Muke matagutu na gabara! I Jisu pa Nazareti isa sa tavamate pa korosi sa qu korapa nyaqoa agou! Sa tei turu mule tu! Kepore lani sisa! Doro! Lani tugu sa na ia ketakoi qai vakolenia isa.

⁷ Goto agou mu lao ko mu vavakato vaniria sira na ona sepele beto i Pita, pira muguniria, <Sa tei lao momoe tu pa Qalili sisa. Ko ketakoi tu sa kode muna batinia sisa, vei sa tei pojanigou tu perangana,> muguniria,>> sauniria.

⁸ Ko qai abutu votu ko qai uku loa pale sa na bevi, ura qai matagutu beto qai gabara vivikereniria. Ko qaike isongo vavakato vania tugu kai tinoni, ura qai matagutu.

*Sa Bola ti Mere na Rereko Magadalene i Jisu
(Matiu 28.9-10; Jone 20.11-18)*

⁹ (Ego pa liguna sa turu mule na vuvugei jonga pa rane momoe pa vuiki si Jisu, sa sa bola votu momoe tai Mere Magadalene sisa. Tana tugu na rereko api sa qi iju votuniria ka vitu tomate ikikeredi i Jisu perangana.

¹⁰ Ko sa lao ko sa pojaniria isa sira ka visa qai tututia i Jisu, tonai qai korapa lukana takulanga.

¹¹ Totonai qai nongoronia sa i Jisu sa tei toa mule tu beto ko i Mere ba sa batiaona tu sauniria, ba qaike vasosoto tu sira.

*Sa Bola Tadira Karu Sepele i Jisu
(Luke 24.13-35)*

¹² Pana liguna isa sa i Jisu sa bola vagoto tadira karu sepele tonai qai korapa rerege lao pa kai gugusu.

¹³ Ko ira karu qai gabala mule vavakato vaniria sira doru sepele, ba qaike vasosotoria tugu.

*Sa Bola Tadira ka Manogameka i Jisu
(Matiu 28.16-20; Luke 24.36-40; Jone 20.19-23;
Roiti 1.6-8)*

¹⁴ Pa liligu tu sa sa bola votu tadira ka manogameka sepele totonai qai korapa teteku. Ko sa tokeria, ura kepore na dia vinasosoto beto sa patu na bulodi ko qaike vasosotoria sira qai batia pa liguna sa turu mule isa.

¹⁵ Beto pira sauniria, <<Mu votu lao pa doru eqa pa kasia gusu, ko mu taraenia na nongoro jongana tadira doru vinapodaka.

¹⁶ Na tinoni mina vasosoto ko mina tapaputaiso sa mina taalo. Goto isa minake vasosoto sa mina tavakilasa tugu.

¹⁷ Beto na vinagigila pira sa mai tuti kakatapia sira mai vasosoto: pa isongoqu ara sa kode mai ijiju pale tomate ikikeredi, beto mai paranganiria na goto parangadi.

¹⁸ Bai aru dole ba bai buku sakasava vaivamatedi tugu sira, ba kepore tugu kame sa mina apuluria. Kode mai vaoponiria na limadi sira na tinoni qai mo, poni sa kode mai jongadia gu,>> sau si Jisu.

*Sa Tateku Sae pa Noka si Jisu
(Luke 24.50-53; Roiti 1.9-11)*

¹⁹ Ego ko totonai sa beto parangaria i Jisu na Bangara sira nona sepele sa sa tateku sae pa noka, ko sa togo pa kale matuana na Tamasa.

²⁰ Beto qai riu tarae doru eqa sira na sepele, ko na Bangara sa roiti tavitiria ko sa vaneqiniria ira na vinagigila vaivagabaradi sa na dia paranga. Agua.)*

* **16:20** Na kobu paparanga pa 16.9-20 sa liligu gu qai vaparonia na kukuti ti Maka, goto sake kole pa soku kukuti kokoleidi.

Luqa Full Bible

The Holy Bible in the Lungga language of the Solomon Islands

copyright © 2024 The Seed Company and Islands Bible Ministries

Language: Luqa (Lungga)

Contributor: Islands Bible Ministries

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.

- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 9 May 2025 from source files dated 10 May 2025

5d1e81f5-a5ad-515f-b060-b232902280e1